

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Volný pohyb občanů Evropské unie na vnitřním trhu
Free Movement of European Union Citizens in the Internal Market

Student: Barbora Koňářová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bc. Monika Mynarzová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Barbora Koňarová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Volný pohyb občanů Evropské unie na vnitřním trhu
Free Movement of European Union Citizens in the Internal Market

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vznik a vývoj vnitřního trhu Evropské unie
3. Volný pohyb občanů Evropské unie
4. Analýza pohybu občanů vybraných zemí Evropské unie
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BERNARD, Catherine. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd ed. New York (USA): Oxford University Press, 2010. 674 s. ISBN 978-0-19-956224-4.

KRÁL, Richard et al. *Volný pohyb pracovníků v EU v kontextu skončení přechodných opatření*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. 214 s. ISBN 978-80-87146-52-1.

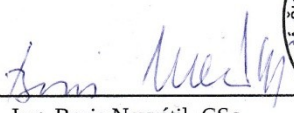
TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 304 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Bc. Monika Mynarzová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

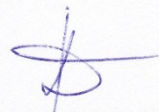

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité zdroje.“

V Ostravě dne 9. května 2014

Barbora Koňarová

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Ing. Bc. Monice Mynarzové, Ph.D. za její cenné rady, pomoc a věnovaný čas při jejím vypracování. Poděkování patří také mé rodině za projevenou podporu a trpělivost během celé doby vypracování této práce.

Obsah

1. Úvod	4
2. Vznik a vývoj vnitřního trhu Evropské unie	6
2.1. Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu	7
2.2. Jednotný evropský akt	8
2.2.1. Obsah a význam Jednotného evropského aktu	8
2.3. Čtyři základní svobody	9
2.3.1. Volný pohyb zboží	10
2.3.2. Volný pohyb služeb	13
2.3.3. Volný pohyb osob	15
2.3.4. Volný pohyb kapitálu	16
2.4. Vnitřní trh v průběhu 21. století	17
3. Volný pohyb občanů Evropské unie	20
3.1. Občanství Evropské unie	20
3.2. Právní úprava	21
3.3. Osobní působnost – okruh beneficentů	22
3.4. Věcná působnost – obsah svobody	23
3.4.1. Právo na opuštění území	23
3.4.2. Právo na vstup	24
3.4.3. Právo na pobyt	24
3.5. Omezení volného pohybu občanů EU	26
3.5.1. Veřejný pořádek a veřejná bezpečnost	27
3.5.2. Veřejné zdraví	28
3.6. Volný pohyb občanů EU v rámci Schengenského prostoru	29
3.6.1. Překračování vnějších hranic Schengenského systému	31
3.6.2. Překračování vnitřních hranic Schengenského systému	31
4. Analýza pohybu občanů vybraných zemí Evropské unie	33
4.1. Pohyb občanů České republiky	34
4.1.1. Migrační toky občanů Československa mezi léty 1950 a 1990	34
4.1.2. Migrační toky občanů Československa/ČR mezi léty 1990 a 2000	35
4.1.3. Migrační toky občanů České republiky mezi léty 2000 a 2013	37
4.2. Volný pohyb občanů Británie	41
4.2.1. Migrační toky občanů Velké Británie mezi léty 1950 a 1990	41
4.2.2. Migrační toky občanů Velké Británie mezi léty 1990 a 2000	43
4.2.3. Migrační toky občanů Velké Británie mezi léty 2000 a 2013	43
4.3. Srovnání migračních toků občanů České republiky a Velké Británie	47
5. Závěr	48
Seznam použité literatury	50
Seznam zkratk	54
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1. Úvod

Vytvoření vnitřního trhu EU lze považovat za podstatu a jeden z největších úspěchů evropské integrace. Vždyť Evropská unie je jedinečnou organizací, která jím disponuje jako jediná na světě, a to na území všech členských států. Od roku 1957, kdy byly základy celého projektu vnitřního trhu položeny ve Smlouvě o Evropském hospodářském společenství, prošel nemalými proměnami a vývojem. Existence vnitřního trhu vedla k efektivnější alokaci kapitálu, rychlejší mobilitě zboží, služeb, poznatků a osob, což přispělo k usnadnění vzájemného obchodování mezi členskými státy bez bariér. Ten probíhá bez jakýchkoliv překážek a členské země tak mezi sebou mohou obchodovat stejně snadno, jako dříve na vnitrostátní úrovni.

Zejména uvolnění pohybu osob, jakožto jedné ze čtyř základních svobod, patří mezi nejvýznamnější a klíčové oblasti regulace v rámci vnitřního trhu Evropské unie, které se dostává dostatečné pozornosti v médiích i odborných publikacích. Původně se s touto svobodou počítalo jen v souvislosti s osobami ekonomicky aktivními, ale následně byla rozšířena na všechny kategorie občanů, tedy i těch ekonomicky neaktivních.

Právě volným pohybem občanů Evropské unie v rámci jejího vnitřního trhu se zabývá má bakalářská práce. Cílem je charakterizovat vývoj vnitřního trhu od prvních zmínek v Římské smlouvě až po současnost, se zaměřením na svobodu pohybu občanů EU. Cílem práce je také na základě analýzy a následné komparace migračních toků občanů České republiky a Velké Británie identifikovat nejčastější příčiny, motivy a směr občanů těchto zemí.

Práce je členěna do pěti kapitol, kde první kapitolou je úvod a pátou, poslední je potom závěr. Druhá kapitola je zaměřena na období vzniku vnitřního trhu Evropské unie, doplněná o popis jeho vývojové cesty od vzniku celní unie v 70. letech 20. století, přes publikaci Bílé knihy o dokončení vnitřního trhu, až po přijetí Jednotného evropského aktu. Nechybí ani přiblížení čtyř základních svobod vnitřního trhu, kterými jsou volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. V poslední části této kapitoly je věnována pozornost situaci na vnitřním trhu v průběhu 21. století, včetně přijetí dvou Komisí navržených dokumentů (Akt o jednotném trhu I a Akt o jednotném trhu II).

Obsah třetí kapitoly je konkrétněji zaměřen na součást svobody volného pohybu osob, přesněji na volný pohyb občanů Evropské unie. V této části mé práce je vysvětlen pojem občanství EU, které bylo zavedeno v roce 1993 v souvislosti s Maastrichtskou smlouvou, a to spolu se všemi právy a povinnostmi občana. Rovněž je zde objasněna věcná podstata volného pohybu, která spočívá v právu na opuštění území, právu vstup na území ostatních členských států a taktéž v právu na pobyt ve vybrané členské zemi, který je rozdělen dle délky pobytu. S volným pohybem unijních občanů se však pojí i jistá omezení a zákazy, se kterými se mohou občané během pohybu po Evropské unii setkat. Nedílnou součástí této kapitoly je i pohled na volný pohyb občanů Unie v rámci Schengenského prostoru, který umožňuje cestování bez hraničních kontrol na území zúčastněných států. V závěru této kapitoly jsou popsána pravidla spojená s překračováním vnitřních a vnějších hranic Schengenu.

Čtvrtá kapitola nabízí konkrétní pohled na občany České republiky a Velké Británie. Na základě analýzy jejich pohybu, za pomoci dostupných statistických dat, budou zjištěny nejčastější příčiny jejich mezinárodních migračních toků, a to nejen v rámci zemí Evropské unie, ale také v celosvětovém měřítku, což pomůže odhalit nejčastější cílové destinace vyjíždějících občanů těchto vybraných zemí. Vývoj mezinárodního pohybu českých a britských občanů v čase ukáže, které události a historické mezníky se staly klíčovými v této oblasti a do jaké míry ovlivnily intenzitu migračních toků do zahraničí. Na základě spolupráce UN/DESA, UNICEF a ostatních výzkumných agentur, které pro loňský rok 2013 zpracovaly migrační profily zemí po celém světě, tedy i pro Českou republiku a Velkou Británii, budou uvedeny nejvyhledávanější cílové země z pohledu vysokoškolských studentů. Následně provedené srovnání zjištěných skutečností ukáže, zda existuje nějaká podobnost v migraci občanů těchto dvou zemí, nebo jsou jejich směry a příčiny zcela odlišné.

K provedení analýzy v bakalářské práci byla použita dostupná data Českého statistického úřadu a Národního statistického úřadu Velké Británie.

2. Vznik a vývoj vnitřního trhu Evropské unie

Potřeba založení společného vnitřního trhu byla stanovena již v Římské smlouvě jako jeden z prioritních úkolů. Dle Smlouvy o EHS je za prvotní krok v budování vnitřního trhu považován vznik celní unie, a to od července roku 1968, kdy došlo k odstranění kvót a cel v rámci společného obchodu a byl zaveden společný celní sazebník pro obchodování s třetími zeměmi. Následné vytvoření společného trhu mělo přispět zejména ke dvěma stěžejním dlouhodobým cílům:

- k podpoře lepšího využívání ekonomického potenciálu Společenství a také k růstu celkové ekonomické prosperity,
- napomáhat zlepšování vzájemných vztahů mezi evropskými státy, které již od minulosti pojí soupeření na politické úrovni¹.

I přesto, že již existovala celní unie, zbývalo několik překážek, které bránily vzájemnému obchodu mezi členskými státy. Jednalo se například o rozdílné národní technické předpisy nebo ochranu určitých profesí před zahraničními pracovními silami pomocí regulací. Značné nedostatky se projevovaly zejména u volného pohybu kapitálu, kdy docházelo k obavám o jeho možném odlivu ze země. Této situaci nijak nepomohlo ani období na počátku sedmdesátých let, které je spojeno především s ropnými krizemi a tím souvisejícími ekonomickými a finančními problémy².

Toto období tzv. „eurosklerózy“, které v členských státech způsobilo nemalé problémy dlouhodobého charakteru, podnítilo evropské instituce nejen k hledání řešení, jak čelit finanční nestabilitě, ale také k revitalizaci projektu vnitřního trhu. Počátek formování JVT můžeme datovat od 80. let 20. století, kde měla klíčový význam nově sestavená Komise, zejména pak její předseda Jacques Delors³. Ten do své funkce nastoupil v roce 1985 a na postu předsedy setrval až do roku 1995. Jakožto velký zastánce evropské integrace

¹HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

²FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

³Jacques Lucien Jean Delors (* červenec 1925, Paříž), přední francouzský ekonom, politik a podporovatel evropské integrace. Po odchodu z postu francouzského ministra financí se stal jedním z nejvýznamnějších předsedů Evropské komise. Stál za počátkem programu k přijetí Evropské měnové unie a provedl reformy rozpočtu, které vedly k zavedení eura.

prováděl změny, díky kterým se fungování Evropského společenství začalo přibližovat vizím jeho zakladatelů. Za důležitý krok vpřed v dalším rozvoji považoval především dokončení vnitřního trhu. Tento cíl odrážela Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu, která byla představena Delorsovou Komisí pouhý půlrok po jejím zvolení.

2.1. Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu

Prvním dokumentem v rámci společného trhu se stala Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu, která byla publikována 14. července 1985. Autorem byl tehdejší komisař pro obchod lord Arthur Cockfield. Podle něj bývá dokument také často označován jako „Cockfieldova bílá kniha“⁴.

Obsahem Bílé knihy bylo především vymezení doposud existujících bariér, jež stály v cestě volnému obchodu. Rovněž v ní bylo uvedeno bezmála 300 těchto překážek, které byly rozděleny do třech hlavních skupin:

- **fyziké:** ty bránily zejména volnému pohybu zboží a osob. Jednalo se o hraniční kontroly mezi členskými státy (celní kontroly a poplatky). Jako řešení se jevílo úplné odstranění vnitřních hranic,
- **technické:** rozdílné předpisy a normy v rámci států Společenství. Bylo nezbytné tato nařízení harmonizovat a zajistit, aby produkty vyrobené v členských státech byly vzájemně uznávány. V této kategorii byla zahrnuta také pomoc ze strany státu a problematika veřejných zakázek,
- **daňové:** odlišné sazby nepřímých daní měly negativní dopad především na volný pohyb zboží. Jelikož DPH a spotřební daň značnou měrou přispívají do státních rozpočtů, bylo nezbytné jejich sazby sjednotit⁵.

Obsahem Bílé knihy o dokončení vnitřního trhu bylo rovněž Komisí určené časové období pro dokončení vnitřního trhu a s ním související volný pohyb čtyř svobod (osob, zboží, služeb a kapitálu). Projekt měl být dokončen nejpozději před koncem roku 1992.

⁴FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

⁵HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

2.2. Jednotný evropský akt

Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu v podstatě podrobně rozebrala nastalou situaci a vymezila překážky bránící fungujícímu společnému trhu. Jejím právním vyjádřením se stal Jednotný evropský akt (dále jen JEA). Dokument, který vůbec poprvé revidoval Římské smlouvy. JEA byl výsledkem bruselského summitu mezivládní konference v prosinci 1985. Ta jej vytvořila primárně jako prostředek pro navrácení dynamiky, potřebné k dokončení jednotného vnitřního trhu. S konáním a účastí na samotné konferenci však nesouhlasilo Dánsko, Velká Británie a Řecko, neboť jim stávající stupeň integrace připadal jako dostačující. Ovšem negativní stanovisko těchto tří zemí bylo na červnovém summitu v Miláně v roce 1985 přehlasováno a konference začala o tři měsíce později v Lucemburku⁶.

Co se týče samotného podpisu Jednotného evropského aktu i zde se objevily komplikace v podobě Dánska, Řecka a Itálie. Tyto tři země se odmítly zúčastnit slavnostního podpisu v Lucemburku 17. února 1986. Ovšem jejich stanovisko se změnilo po dánském referendu, kdy se nadpoloviční většina občanů vyjádřila pro Jednotný evropský akt a zmíněná trojice ho 28. února 1986 podepsala. V platnost pak vstoupil 1. července 1987⁷.

2.2.1. Obsah a význam Jednotného evropského aktu

Jednotný evropský akt se skládá z úvodu, 34 článků, které jsou rozděleny do čtyř hlav a také z prohlášení, jež byla přijata na konferenci. V úvodu můžeme najít zmínku o hlavních záměrech vycházejících ze Smlouvy, vyjádření států o touze v pokračování budování Evropské unie a jejich snahu o zlepšení v ekonomické a sociální oblasti. Hlava I zahrnuje nařízení o spolupráci v politické sféře a o Evropských společenstvích, hlava II obsahuje ustanovení o změnách zakladatelských Smluv. Hlava III pojednává o vzájemné spolupráci a v hlavě IV najdeme společná a závěrečná ustanovení⁸.

⁶FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

⁷EUROPA. *Jednotný evropský akt*. [online]. [citace 2013-12-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm

⁸EUROSKOP. *Jednotný evropský akt*. [online]. [citace 2013-12-15]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>

Jedním z podstatných prvků, které JEA obsahuje, je stanovení konce roku 1992 v primárním právu jako termín dokončení vnitřního trhu. Současně byla Komise pověřena kontrolovat situaci ohledně realizace společného trhu⁹ a na základě této kontroly zpracovávat zprávy, které byly předloženy Radě, a to konkrétně ke konci roku 1988 a 1990¹⁰.

Dalším a velice podstatným krokem, který je spojen s přijetím JEA, byla změna hlasovacího procesu. Členské země rozhodly, že co se týče otázek čtyř svobod a jednotného trhu, bude Rada rozhodovat kvalifikovanou většinou a ne pouze jednomyslně. Tím došlo k zabránění možné blokace v případě hledání shody mezi členskými zeměmi při jednomyslném hlasování. Tuto reformu lze bezesporu považovat jako jednu z nejpodstatnějších, k obměnám došlo také v případě otázek životního prostředí, výzkumu a vývoje, sociální sféry a technologického rozvoje. Důraz byl kladen i na přibližování hospodářských a monetárních politik členských států.

Změnou prošel také Evropský parlament, jehož pravomoci byly posíleny. Byl zapojen do kooperačního procesu. To znamená vyšší post při vzájemné diskuzi mezi orgány a rovněž má možnost předložení pozměňovacích návrhů během druhého čtení. Zmíněný postup je ovšem možný pouze při hlasování kvalifikovanou většinou a vyjímáje problematiku životního prostředí. K přijetí nových členských zemí a akceptování mezinárodních závazků je od počátku platnosti Jednotného evropského aktu zapotřebí souhlasu Evropského parlamentu a ne pouze Rady¹¹.

2.3. Čtyři základní svobody

Jak jsem již v práci zmínila, cílem a podstatou vnitřního trhu bylo vytvoření území, v němž by existoval volný pohyb čtyř svobod, a to osob, zboží, služeb a kapitálu. Podpora a prohlubování právě těchto svobod pomáhá převážně hospodářskému růstu, zvyšování

⁹Společný trh byl dle článku 13 jednotného evropského aktu definován jako „oblast bez vnitřních hranic, v níž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.“

¹⁰FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

¹¹EUROPA. *Jednotný evropský akt*. [online]. [citace 2013-12-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm

životní úrovně obyvatel a také značně zlepšují pozice jednotlivých členských států v rámci mezinárodního postavení.

V posledních letech se v souvislosti s globalizací a rozvojem IT technologií hovoří také o tzv. páté svobodě, kterou je *volný pohyb poznatků*. Tuto svobodu navrhla Evropská rada přiřadit k původním čtyřem svobodám. Měla pomoci Evropské unii konkurovat ve světě na úrovni znalostí¹².

Do zmíněné páté svobody můžeme zahrnout:

- ochranu duševního vlastnictví,
- budování vědeckých pracovišť na světové úrovni,
- podporu mobility vědců a výzkumných pracovníků v rámci Evropské unie,
- zpřístupnění informací v oblasti výzkumu a inovací,
- zaměstnání většího množství kvalifikovaných vědců z třetích zemí¹³.

2.3.1. Volný pohyb zboží

Volný pohyb zboží¹⁴ lze označit za jeden z prioritních záměrů programu vnitřního trhu. Šlo o to umožnit členským státům vzájemný obchod, který by fungoval stejně, jako kdyby státy od sebe neoddělovaly vůbec žádné hranice. V daných situacích by členský stát mohl zasáhnout a dovoz zboží zakázat. Jedná se o případy, kdy by takovýto import měl přímý vliv na bezpečí, zdraví či mravnost občanů. Velikost a struktura je ovlivněna množstvím spotřebitelů a poptávajících¹⁵.

¹²HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

¹³EUROSKOP. 5. *Svoboda-volný pohyb poznatků*. [online]. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8738/sekce/pata-svoboda---volny-pohyb-poznatku/>

¹⁴ Za zboží se považuje každá hmotná věc, která je způsobilá vnitrostátního, popř. mezinárodního obchodu. Zbožím tedy nejsou předměty, jejichž výroba a užívání je zakázáno. Rovněž se za zboží nepovažuje oběživo, pošta, cenné papíry či právní a obchodní dokumentace.

¹⁵EUROSKOP. *Volný pohyb zboží: Jak byly otevřeny trhy zboží*. [online]. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>

Proto, aby mohly být výrobky pocházející z členských států vzájemně a volně obchodovatelné, je nutné, aby byly splněny následující požadavky:

- zrušení cel na importované a exportované výrobky a taktéž zrušení veškerých dávek se srovnatelným efektem. S tímto opatřením souvisí i vytvoření společného celního sazebníku,
- zákaz kvantitativních omezení importů a exportů spolu se všemi prostředky obdobného významu,
- boj proti daňovému znevýhodňování (diskriminaci) dovážených nebo vyvážených výrobků,
- kontrola a usměrňování státních subvencí¹⁶.

Zrušení cel a obdobných dávek nastávalo postupně, a to tím způsobem, že členské země byly povinny existující cla nenavyšovat a zároveň nevytvářet nová. Již zavedená cla byla postupem času rušena a jejich úplné odstranění nastalo v roce 1968 současně s vytvořením celní unie. Tento krok byl velkým přínosem, jelikož clo znatelně zvýšilo cenu dovážených výrobků, čímž oslabilo jeho konkurenceschopnost oproti domácímu zboží¹⁷.

Co se týče dávek se srovnatelným efektem jako clo, je nutno vycházet z definice Soudního dvora Evropské unie. Těch je vícero, avšak nejpoužívanější je tato, jak uvádí Týč (2010, s. 164): „Soudní dvůr takovou dávku vymezil v rozhodnutí ve věcech *Social Fonds voor de Diamantarbeiders (2 a 3/69)*, a to jako jakoukoli peněžní dávku, byť méně významnou, uloženou na základě toho, že zboží přechází hranice.“ Ovšem existují zde výjimky, a to v podobě dávek požadovaných u importovaného zboží, které nelze zařadit do skupiny dávek se srovnatelným efektem. Lze totiž vyžadovat odměnu za poskytnutý servis importérovi či exportérovi. Poplatek však musí být adekvátní poskytnuté službě.

Kvantitativní omezení a veškeré prostředky shodného významu lze svým způsobem považovat za efektivnější opatření nežli cla, jelikož míru restrikce můžeme určit dle potřeby a přímo. Kvantitativní omezení můžeme definovat jako omezení importovaného či exportovaného zboží, které lze vyjádřit pomocí tzv. kvót. Ty jsou specifikovány pro

¹⁶TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

¹⁷EUROSKOP. *Volný pohyb zboží: Jak byly otevřeny trhy zboží*. [online]. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>

daná období a obchodní subjekty jsou povinny je dodržovat. Jde například o licence nebo dokonce zákaz dovozu¹⁸.

Zaváděním výše uvedených opatření se členské státy v 70. letech 20. století snažily ochránit své národní trhy, což bylo způsobeno především vlivem ropných šoků, které otřásly ekonomikou a vyvolaly rozsáhlou krizi. Tato metoda však zvyšovala obavy z možného vytvoření dalších bariér v rámci vnitřního trhu, a proto bylo nutno technické překážky zcela odstranit. Existují dvě možnosti, pomocí kterých můžeme zaručit volný pohyb zboží. V případě velkých nerovností v technických požadavcích je východiskem harmonizace odlišných technických nařízení. Druhým řešením je pak vzájemné uznávání výrobků¹⁹.

Podle principu vzájemného uznávání mají výrobci z členských států možnost dovážet nebo vyvážet, aniž by se museli obávat zamezení vstupu jejich zboží na trh. Od 80. let 20. století je uplatňován tzv. nový přístup, kdy je vytvořeno nařízení pro větší skupiny zboží. Ty omezují množství požadavků v oblasti zdraví, bezpečnosti a životního prostředí na minimum. Technické předpisy vztahující se k těmto nařízením vypracovávají evropské nevládní normalizační instituce, jako ETSI nebo CEN. Nařízení, která schválí Rada, se stávají součástí legislativy členských zemí. Nezbytné je pomocí certifikace dokázat, že zboží splňuje požadavky směrnice. Pokud je zboží označeno symbolem CE, pak je plně v souladu s předpisy²⁰.

Daňovou diskriminací označujeme vědomé vyšší zdaňování zboží z jiných členských států, oproti obdobným národním produktům. Nezákonné je rovněž vyšší zdanění za účelem nepřímé protekce jiného zboží.

Státní subvence je nutno regulovat, a to zejména z toho důvodu, že v jistých situacích má stát potřebu podporovat jisté firmy nebo dokonce celá odvětví. Tím dochází

¹⁸TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

¹⁹BERNARD, Catherine. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd ed. New York (USA): Oxford University Press, 2010. 674 s. ISBN 978-0-19-956224-4.

²⁰HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

k ovlivnění hospodářské soutěže a současně k oslabení volného pohybu zboží, protože tuzemské výrobky jsou tímto zvýhodněny oproti těm z jiných členských států²¹.

2.3.2. Volný pohyb služeb

Volný pohyb služeb v rámci vnitřního trhu lze definovat jako právo poskytovatele (podnikatel, živnostník atd.) na provozování svých aktivit v jakémkoli členském státě, za stejných podmínek, jako by byl příslušníkem onoho státu. Poskytování služeb může probíhat tak, že podnikatel si v daném státě zřídí přímo pobočku své firmy (aktivní poskytování služeb), nebo bude své služby poskytovat přes hranice (pasivní poskytování služeb). Tomuto způsobu provozování služeb výrazně napomáhá rozvoj telekomunikačních služeb a IT technologií. Z čl. 57 SFEU vyplývá, že *„Za služby se podle Smluv pokládají výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby zahrnují zejména: činnosti průmyslové povahy, činnosti obchodní povahy, řemeslné činnosti a činnosti v oblasti svobodných povolání.“*

V podstatě bylo přeshraniční poskytování služeb uvolněno od roku 1970, ovšem bylo nezbytné plnit jisté národní směrnice dané hostitelským státem. Tato nařízení se týkají zejména provádění jistých profesí či například zakládání banky. Bylo nezbytné odstranit tyto bariéry, protože služby tvoří zhruba 70 % celkových příjmů Evropské unie²².

Prvním způsobem odstranění překážek na trhu se službami byl sektorový přístup. Ten spočíval v tom, že se nejprve odstraní ty největší bariéry a poté budou následovat další kategorie služeb. Upřednostňovány měly být zejména služby, které měly na ulehčení volného pohybu služeb bezprostřední vliv. Do sektorového přístupu spadalo bankovníctví a pojišťovnictví, dopravní a finanční služby²³.

Bankovní a pojišťovnické služby byly spojeny se striktními nařízeními, která stanovují pravidla pro zakládání a provoz podniků v tomto oboru. Tato nařízení byla v rukou státu a v případě, že zahraniční banka měla zájem o vstup na trh dané země, byla povinna

²¹TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

²²BUSINESSINFO. *Volný pohyb služeb: Otevírání trhů služeb na vnitřním trhu EU*. [online]. [citace 2014-01-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitri-trh-evropske-unie-5159.html#!&chapter=4>

²³HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

uzpůsobit se národním pravidlům. Liberalizace bankovníctví byla realizována na základě směrnic z let 1977 a 1989. Od té doby jakákoliv banka sídlící v členském státě, které byla udělena licence, měla nárok na provozování svých služeb ve všech ostatních členských zemích²⁴.

Volný pohyb dopravních služeb hraje podstatnou roli při obchodu mezi členskými státy. Již v Římské smlouvě bylo uvedeno, že na poskytování dopravních služeb v rámci členských zemí mají právo i dopravci z ostatních členských států. Ovšem v cestě stály zejména překážky ve formě tuzemských monopolů v letecké a železniční přepravě. Ke konci 80. let 20. století se uvolňování trhu dopravních služeb dotklo námořní a letecké dopravy. Až na konci 90. let 20. století byly v rámci těchto služeb zrušeny kvóty. Maastrichtská smlouva dala za vznik programu transevropských sítí, jež měl pomoci snazšímu propojování tuzemských dopravních sítí.

Sektor finančních služeb bylo nutno uvolnit zejména poté, co bylo rozhodnuto o přijetí jednotné měny, díky které vznikly nové podmínky k převodu kapitálu. Začala také vzrůstat poptávka po finančních službách. Bylo zapotřebí, aby se zjednodušil přístup ke kapitálu v rámci Unie, a to především v oblasti malého a středního podnikání. Nutností bylo také zřízení společného trhu pro maloobchodní a velkoobchodní finanční služby, který by byl otevřen všem občanům. Většině těchto požadavků vyhověl Akční plán finančních služeb z roku 1999, který se stal i součástí Lisabonské strategie. Za velký krok vpřed lze považovat i vytvoření Jednotné oblasti pro platbu v eurech (SEPA), která zajišťovala, aby finanční služby v rámci Evropské unie byly bezpečné a na stejné úrovni jako v kterékoliv členské zemi²⁵.

I přes veškerá očekávání bylo sektorovým přístupem dosahováno uvolňování trhu se službami velice pomalu. Na to reagovala Evropská komise návrhem směrnice o službách v roce 2004. Ten měl nahradit sektorový přístup a vytvořit právní rámec pro volný pohyb služeb. Zaměřil se zejména na usnadnění správních kroků při poskytování služeb v jiném členském státě, stanovení pravidel na ochranu spotřebitele a zavedení principu země původu. Právě zásada země původu vyvolala negativní ohlasy u starších členských států,

²⁴BUSINESSINFO. *Volný pohyb služeb: Otevírání trhů služeb na vnitřním trhu EU*. [online]. [citace 2014-01-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitri-trh-evropske-unie-5159.html#!&chapter=4>

²⁵HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

kteře se obávaly tzv. sociálního dumpingu²⁶. Z tohoto důvodu Evropská rada v roce 2005 nařídila pozměnit stávající návrh. V nové verzi byla uzákoněna platnost legislativy hostitelského státu, zřícení tzv. jednotných kontaktních míst ve všech členských státech. Ty pomohly při řešení sporů a nejasností. Ze směrnice byly vyjmuty služby veřejného zájmu a také služby administrativní²⁷.

2.3.3. Volný pohyb osob

Volný pohyb osob je v rámci Evropské unie velice široký pojem, kdy základ tvoří volný pohyb pracovních sil. Jelikož volnému pohybu občanů Evropské unie je věnována celá následující kapitola mé práce, v této části bude toto téma zmíněno pouze okrajově.

Revize zavazadel, předložení víza či pasu nebo dokonce osobní kontroly. To byl typický scénář v případě, že jste chtěli překročit hranice před rokem 1968. Právě tyto překážky stály v cestě při hledání lepších pracovních příležitostí, možnosti vzdělávání a usazení se v jakémkoliv členském státě. Jejich zrušení také výrazně napomohlo snižovat rozdíly v zaměstnanosti mezi členskými zeměmi²⁸.

Na základě Římské smlouvy se povolení dotýkalo výhradně ekonomicky aktivních osob. Jednotný evropský akt ho poté doplnil o studující, penzisty a osoby, které žijí z nezávislých příjmů. Po roce 1994 se tato svoboda²⁹ dotkla také občanů zemí Evropského hospodářského prostoru (Island, Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko). Bylo nezbytné zrušit omezování pracovních sil v souvislosti se zemí původu. Tuto diskriminaci Amsterodamská smlouva, která vešla v platnost 1. května 1999, rozšířila o diskriminaci na základě pohlaví, víry, sexuální orientace, věku či etnického původu³⁰.

Co se týče svobodného pohybu pracovních sil, zde bylo potřeba vyřešit primárně vzájemné uznávání kvalifikací a otázku sociálního zabezpečení. V druhém případě bylo

²⁶ Sociální dumping můžeme definovat jako využití levné pracovní síly v určitých zemích za účelem snížení nákladů a tím podporování nekalé konkurence.

²⁷BUSINESSINFO. *Volný pohyb služeb: Otevírání trhů služeb na vnitřním trhu EU*. [online]. [citace 2014-01-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitri-trh-evropske-unie-5159.html#!&chapter=4>

²⁸HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

²⁹V souvislosti s volným pohybem osob lze tuto svobodu vymezit jako právo všech občanů, včetně jejich rodin na usazení a práci v jakékoli členské zemi, a to za podmínek jako občané dané země.

³⁰EU4YOU. *Amsterdamská smlouva*. [online]. [citace 2014-02-10]. Dostupné z: http://www.euractiv.cz/eu4you/amsterdamska_smlouva

garantováno, že důchod nabytý v libovolném členském státě bude osobě, která žije momentálně v jiné členské zemi proplácen bez omezení. Při uznávání dosaženého vzdělání se až do konce 80. let 20. století využíval sektorový přístup. To znamená, že v případě uznání kvalifikace ve zdravotnických oborech či architektuře bylo nutné dodržovat jisté směrnice. V 90. letech 20. století však tento přístup nahradilo přijímání obecných směrnic. Jednalo se o uzákonění uznání vysokoškolských diplomů, vysvědčení a také dokončení střední nebo odborné školy. Toto uznání se týkalo členských zemí, Islandu, Lichtenštejnska a od roku 2002 i Švýcarska.

Zrušení celních kontrol proběhlo během 90. let 20. století nejprve v rámci dohody Francie, Německa a Beneluxu. Řeč je o Schengenské dohodě. Amsterodamská smlouva vymezila Schengenský prostor, který však není stejný jako prostor Evropské unie. V současné době je tvořen 22 členskými zeměmi, Norskem, Islandem, Švýcarskem a od roku 2008 také Lichtenštejnem³¹.

Další vývoj volného pohybu osob je spojen se zavedením občanství Evropské unie. To přispělo k současné situaci, kdy volný pohyb osob dělíme na volný pohyb:

- občanů Evropské unie,
- pracovníků a osob hledajících si práci,
- právnických a fyzických osob s cílem usadit se,
- právnických a fyzických osob s cílem přijetí a poskytnutí služby³².

2.3.4. Volný pohyb kapitálu

Uvolnění pohybu kapitálu hraje důležitou roli při dosahování volného pohybu všech třech předchozích svobod, jelikož až poté, co byly odstraněny bariéry spojené s peněžními převody a přesunem kapitálu, mohlo dojít ke svobodnému pohybu služeb, zboží a pracovníků s nárokem na jejich usazení³³. Volný pohyb kapitálu lze jednoduše definovat podle Týče (2010, s. 197): „Jako zákaz omezení přechodu hodnot mezi členskými státy, nejde-li o zboží nebo služby. Na rozdíl od zboží nebo služeb, které rovněž představují

³¹EUROSKOP. *Volný pohyb osob: Jak byly odstraněny překážky volného pohybu pracovníků*. [online]. [citace 2014-02-15]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>

³²SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

³³HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.

hodnoty, má v případě kapitálu příslušná hodnota formu peněz, cenných papírů nebo např. práv k určitému majetku.“

Do volného pohybu kapitálu spadá uvolnění pohybu plateb za importované a exportované zboží, služby a také pohyb peněz migrujících pracovních sil. Druhou složkou je volný pohyb investičního kapitálu³⁴. Tato svoboda měla zajistit podmínky pro lepší uložení úspor, snazší získání půjček a úvěrů. S možností bank, pojišťoven, akciových společností a fondů vystupovat na společném trhu se výrazně posílila konkurence v tomto odvětví, což přinášelo výhody zejména firmám a občanům.

Docílit takovýchto výsledků nebylo snadné, a proto se uvolňování pohybu kapitálu vyvíjelo pomalu. O plné liberalizaci, která byla uvedena v Maastrichtské smlouvě, můžeme hovořit až od roku 1994. Tato smlouva neschvalovala žádná omezení plateb a pohybu kapitálu jak mezi členskými státy, tak ani v jejich souvislosti s třetími zeměmi. Ochranná opatření mohou být provedena pouze v případě, kdy přísun či odliv kapitálu z třetích zemí vážně ohrozí hospodářskou situaci členské země. Právě tato opatření podporovala Římská smlouva, čímž liberalizaci dosti brzdila³⁵.

2.4. Vnitřní trh v průběhu 21. století

Na počátku roku 2006 Evropská komise rozhodla překontrolovat současný postoj k vnitřnímu trhu a vyhodnotit jeho celkové výsledky. Dovedly ji k tomu zejména negativní výsledky Lisabonské strategie. V hodnotící zprávě Komise stálo, že vnitřní trh v podstatě není kompletní, a to například v odvětví energetiky, dopravy, služeb, malého a středního podnikání atd. Uvedli, že prohlubující se globalizace má přímý vliv na chod evropské ekonomiky a Evropská unie doposud není připravena takovým změnám čelit. Rovněž vnitřní trh není schopen držet krok s vysokou rychlostí, jakou se rozvíjí moderní technologie. Zmínka zde byla o protekcionistickém chování prvních patnácti členů Evropské unie, kteří považují vnitřní trh za téměř dokončený. V závěru celé zprávy je uvedeno, že očekávání, která byla s nadšením do vnitřního trhu vkládána, nebyla bohužel

³⁴TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

³⁵BUSINESSINFO. *Volný pohyb kapitálu*. [online]. [citace .2014-02-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitri-trh-evropske-unie-5159.html#!&chapter=6>

naplněna. Předehrou pro konkurenceschopnou a dynamicky se rozvíjející ekonomiku světa, jakou se Evropská unie měla stát, se vnitřní trh nestal. Posloužil jako jakýsi nástroj k rozvoji integrace, avšak jeho potenciál nebyl maximálně využit.

V roce 2008 přijala Evropská rada návrh Komise ohledně vnitřního trhu, kde jako nejpodstatnější cíl bylo stanoveno, že vnitřní trh musí být schopen přizpůsobit se také klimatickým změnám a trendu stárnutí populace. Je potřeba zaměřit se také na prioritní dokončování v rámci sektoru služeb a snažit se více využívat a podporovat moderní technologie v praxi. Legislativa musí být přijímána důrazněji, což ale může v rozšiřující se EU činit potíže³⁶.

Jedním z posledních dokumentů Evropské komise je Akt o jednotném trhu. Ten má reagovat na doznívající finanční krizi, která postihla Evropu, a zaměřit se na posílení konkurenceschopnosti ekonomiky a její doposud nevyužitý potenciál. Nezbytným předpokladem je však důvěra a zájem podniků a hlavně občanů ve vnitřní trh.

V dubnu 2011 předložila Komise první Akt o jednotném trhu³⁷. Jedná se o soubor dvanácti zásadních a padesáti doplňujících opatření k podpoře hospodářského růstu a posílení důvěry občanů ve vnitřní trh. Spojení Evropského parlamentu, Rady EU, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Výboru regionů a spousty dalších stran dospělo k vytvoření politické vidiny dalšího rozvoje vnitřního trhu a poskytlo politickou koncentraci na podstatné oblasti, kterými jsou přístup k financování pro malé a střední podniky, mobilita občanů, práva duševního vlastnictví, spotřebitelé jako aktéři na jednotném trhu, služby, sítě, jednotný digitální trh, sociální podnikání, zdanění, sociální soudržnost, regulace prostředí pro podniky a veřejné zakázky³⁸.

U příležitosti 20. výročí vnitřního trhu byl v říjnu 2012 Komisí předložen Akt o jednotném trhu II, který vychází z předešlého Aktu o jednotném trhu. Jedná se o novou kapitolu k dosažení lépe integrovaného vnitřního trhu. Skládá se z dvanácti klíčových opatření, která mají mít reálné dopady a směřovat občany a podniky k využívání výhod vnitřního trhu. Akt o jednotném trhu II identifikuje čtyři faktory, na které je nutno klíčová

³⁶EUROSKOP. *Vnitřní trh pro 21. století*. [online]. [citace 2014-02-19]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8744/sekce/vnitni-trh-pro-21-stoleti/>

³⁷Sdělení Evropské komise „Akt o jednotném trhu: dvanáct nástrojů k podnícení hospodářského růstu a posílení důvěry. Společně pro nový růst“ [KOM (2011) 206 v konečném znění].

³⁸EUROPA. *Akt o jednotném trhu*. [online]. [citace 2014-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/smact/index_cs.htm

opatření zaměřit. Těmito faktory jsou rozvoj plně integrovaných sítí v rámci vnitřního trhu, podpora příhraniční mobility občanů a podniků, podpora digitálního hospodářství v celé Evropě a posílení sociálního podnikání, soudržnosti a důvěry spotřebitelů³⁹.

³⁹EUROPA. *Akt o jednotném trhu II: dvanáct prioritních opatření pro nový růst*. [online]. [citace 2014-02-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1054_cs.htm

3. Volný pohyb občanů Evropské unie

Konkrétně o volném pohybu občanů v rámci Evropské unie lze hovořit v souvislosti s vytvořením občanství Evropské unie v roce 1993. Do té doby se právo na volný pohyb osob vztahovalo výhradně na osoby ekonomicky aktivní⁴⁰.

3.1. Občanství Evropské unie

Mezi základní projev ekonomicko-politických svobod bezesporu patří svoboda pohybu a pobytu občanů členských zemí na území ostatních členských států. Byla to právě Maastrichtská smlouva, s platností od 1. listopadu 1993, která se zasloužila o vznik občanství EU. To je zakotveno v čl. 17 Smlouvy ES a vyjadřuje vazbu mezi Evropskou unií a občany jejích členských zemí.

Na základě čl. 20 SFEU doplňuje občanství Unie stávající občanství členské země, přičemž na základě unijního práva se občanem EU stává každý občan členského státu. Unijní občanství nenahrazuje vnitrostátní občanství, ale pouze jej doplňuje. V kompetenci členských zemí tak i nadále zůstává stanovení podmínek pro získání či ztrátu státní příslušnosti dané země⁴¹. Z tohoto článku rovněž vyplývá, že s občanstvím EU se pojí i jisté právní povinnosti, přičemž žádné konkrétní v něm nejsou uvedeny. Nepřímo však mezi tyto povinnosti můžeme začlenit např. povinnost dodržovat jednotná pravidla hospodářské soutěže⁴².

⁴⁰PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.

⁴¹TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ et al.. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

⁴²SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

Nejvýznamnějšími právy občanů Unie jsou bezesporu právo pobytu na území ostatních zemí EU a právo pohybu mezi těmito zeměmi, jejichž není občanem. Mezi další práva patří:

- právo volit a zároveň být volen ve volbách do Evropského parlamentu, jak vyplývá z čl. 22 odst. 2 SFEU,
- právo volit a být volen taktéž ve volbách obecních v místě dlouhodobého či trvalého bydliště,
- právo na konzulární a diplomatickou pomoc v určitých nouzových případech (úmrtí, zatčení, zranění, nemoc) jakékoliv členské země, a to na základě čl. 23 SFEU,
- právo obracet se na Evropský parlament peticemi a také možnost požádat o pomoc evropského veřejného ochránce práv,
- možnost obrátit se na instituce EU a nárok na odpověď v jednom z úředních jazyků,
- ve vymezených situacích právo na přístup k dokumentům Evropské komise a Evropského parlamentu⁴³

3.2. Právní úprava

Volný pohyb občanů Evropské unie je na úrovni primárního práva upravován především čl. 20 odst. 2 písm. a) a čl. 21 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, kdy se jedná o volný pohyb na základě občanství EU. Dále je obsažen v čl. 45 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie⁴⁴. Zásada volného pohybu občanů EU nám na základě čl. 21 odst. 1 SFEU říká že: „*každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení.*“

Na úrovni sekundárního práva se volným pohybem občanů EU zabývá směrnice 2004/38/ES (dále jen Směrnice). Ta se vztahuje i na jejich rodinné příslušníky, kteří sami

⁴³EUROPA. *Občanství EU*. [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/citizen/index_cs.htm

⁴⁴POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: Přehled mezinárodního, unijního a českého práva*. Praha: Linde Praha, 2013. 416 s. ISBN 978-80-7201-907-6.

nejdou státními příslušníky žádné z členských zemí Unie a občana EU do hostitelské členské země doprovázejí. Tato směrnice, která vešla v platnost 30. dubna 2006, ustálila a zaktualizovala dosavadní nástroje Společenství, přičemž cílem bylo zejména posílení práva svobodného pohybu a pobytu na území EU, a to pro všechny občany Unie a jejich rodinné příslušníky. Zároveň nahradila komplex devíti různých nařízení a směrnic, která byla přijata mezi léty 1964-1993.

Směrnice rozšířila práva na slučování rodin občanů EU a rovněž zaručila autonomní právo rodinným příslušníkům v případě vystěhování občana Unie ze země, jeho úmrtí, rozvodu nebo ukončení registrovaného partnerství. Ustanoveno bylo i zcela nové právo, kterým je právo na trvalý pobyt v hostitelské zemi. Směrnice rovněž vymezuje možnosti členských zemí na ukončení práva na pobyt, a to pouze na důvody veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku a veřejného zdraví. Dá se říct, že na základě této směrnice jsou práva rodinných příslušníků unijních občanů v podstatě totožná s právy občanů Evropské unie⁴⁵.

3.3. Osobní působnost – okruh beneficiantů

Na základě směrnice 2004/38/ES můžeme rozdělit beneficianty - oprávněné do třech základních skupin. Jsou jimi beneficianti primární, sekundární a terciární. Rozdíl v jejich postavení se z celého obsahu práva pohybu a pobytu projevuje převážně u práva pobytu.

Primární beneficianti jsou všichni občané Evropské unie (čl. 3 Směrnice).

Sekundární (odvození) beneficianti jsou rodinní příslušníci, kteří primárního beneficianta doprovázejí, a to bez ohledu na jejich státní příslušnost. Patří zde manžel/ka, což je osoba druhého pohlaví a v manželském svazku s primárním beneficiantem, třebaže v rozvodovém řízení. Nesmí se však jednat o nesezdaného partnera. Dále zde patří registrovaný partner, potomci primárního beneficianta, jeho registrovaného partnera nebo manžel/ky, a to buď do 21 let, nebo po celou dobu jejich závislosti. Do této kategorie náleží i předci primárního beneficianta či jeho manžela/ky, které vyživuje. Právo na pobyt však má i rodič pocházející z nečlenské země EU, který dosud nevyužil právo pohybu v rámci Evropské unie.

⁴⁵MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Směrnice 2004/38/ES o právu občanů EU na volný pohyb*. [online]. [citace 2014-02-27]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/6944>

Terciární (komplementární) beneficianti jsou osoby, které nespádají do skupiny sekundárně oprávněných. Směrnice však z určitých důvodů, jakými jsou např. pečovatelská nebo finanční závislost, potvrzený osobní vztah k občanu EU, nařizuje členským zemím Evropské unie povolit těmto osobám pobyt a vstup na jejich území. (čl. 3/2 Směrnice).

Osoby, které zde nebyly zmíněny, mají možnost získat právo pobytu na území libovolné členské země na základě mezinárodních smluv či národního zákonodárství.

3.4. Věcná působnost – obsah svobody

Základem volného pohybu osob je tzv. primární oprávnění k jisté činnosti v jiné členské zemi EU. Pracovník má právo na vykonávání práce a uzavírání pracovních poměrů. OSVČ zase disponují právem podnikat (zahájení a provozování samostatně výdělečné činnosti).

Sekundární oprávnění znamená umožnění volného vstupu na území jiné členské země a také možnost pobytu v této zemi. Předpokladem tohoto volného pohybu osob je však úplná liberalizace všech těchto oprávnění⁴⁶.

Obsah práva svobodného pohybu se opírá zásadně o široce interpretované právo na vstup a výstup z území každé členské země EU. Převážně se jedná o právo opustit své vlastní území (čl. 4/2 Směrnice), právo na vstup (čl. 5/2 Směrnice) a právo na pobyt (čl. 6/3 a 7/3 Směrnice).

3.4.1. Právo na opuštění území

Všichni občané EU a jejich rodinní příslušníci, kteří nejsou občany EU, mají právo opustit území členské země za předpokladu, že mají platný občanský průkaz nebo cestovní pas. Po těchto osobách nesmí být požadováno doložení výjezdového víza ani jiných formalit⁴⁷.

⁴⁶TICHÝ, Luboš et al. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2006. 910s. ISBN 80-7201-573-7.

⁴⁷SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

Cestovní pas je pak platný ve všech členských zemích EU a ve státech, kterými je nucen jeho držitel během cesty projet. Nestanoví-li právo členské země jinak, doba platnosti pasu nesmí být kratší než 5 let.

3.4.2. Právo na vstup

Každá členská země Evropské unie musí na základě platného průkazu totožnosti či cestovního pasu přijmout každého občana Unie a umožnit mu vstup na své území. Toto právo na vstup je přímo spojeno s právem na pobyt. Po občanech EU nesmí být požadováno vstupní vízum ani jiné ekvivalentní formality.

V případě rodinných příslušníků, kteří nejsou státními příslušníky žádné z členských zemí, je vyžadováno doložení vstupního víza v souladu buď s nařízením (ES) č. 539/2001 o vízovém režimu, nebo popřípadě s vnitrostátním právem. Této vízové povinnosti jsou zproštěni rodinní příslušníci, kteří vlastní platnou pobytovou kartu⁴⁸.

V případě, že nemá občan Unie či rodinný příslušník, který zároveň není státním příslušníkem žádné země EU, nezbytné doklady a potřebná víza, daný členský stát je povinen těmto osobám umožnit získání potřebných dokladů v přiměřené lhůtě⁴⁹.

3.4.3. Právo na pobyt

Podmínky práva pobývat na území členského státu se rozlišují na základě délky daného pobytu, a to na pobyt přechodný, dlouhodobý a trvalý.

Přechodný pobyt po dobu do tří měsíců (č. 6 Směrnice) je právem všech beneficentů pobývat na území jiného členského státu po dobu až tří měsíců. Občan Unie je v tomto případě pouze povinen být držitelem platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, stejně tak i jeho rodinní příslušníci, kteří ho doprovázejí či následují. Žádným jiným podmínkám nebo formalitám nejsou vystavováni. Je nutno také zmínit, že toto právo nezakládá právo na sociální dávky⁵⁰.

⁴⁸TICHÝ, Luboš et al. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2006. 910s. ISBN 80-7201-573-7.

⁴⁹SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

⁵⁰TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ et al. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

V některých zemích EU je však povinností ohlásit svou přítomnost u příslušných institucí (policejní stanice, městský úřad), a to ve stanovené době po příjezdu do země. V případě nesplnění této povinnosti hrozí uložení přiměřené sankce, avšak vyhoštění za tento přestupek občanovi EU nehrozí. Je proto potřeba si před odjezdem do států EU vyhledat potřebné formality k vyřízení a jaká je v daném státě ohlašovací lhůta. Ve většině případech postačí platný pas či občanský průkaz. Co se týká rodinných příslušníků, kteří nejsou státními příslušníky žádné z členských zemí EU, je zapotřebí mít platný cestovní pas⁵¹.

Dlouhodobý pobyt od tří měsíců do pěti let (čl. 7 Směrnice) je oprávněním pro okruh osob, do kterého spadají pracující osoby, osoby samostatně výdělečně činné a osoby, které mají zdravotní pojištění a také pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné množství prostředků, čímž nezatěžují sociální zabezpečení hostitelské země. Do této skupiny oprávněných spadají taktéž vzdělávající se osoby v soukromé nebo státní instituci a osoby mající zdravotní pojištění a dostatečné prostředky. Oprávněnými subjekty jsou rovněž rodinní příslušníci, kteří splňují některou z výše uvedených podmínek⁵².

Při pobytu trvajícím déle než tři měsíce může hostitelský stát stanovit povinnou registraci u příslušných vnitrostátních orgánů v přiměřené lhůtě. Při registraci je prokázáno, zda osoba splnila stanovené podmínky práva pobytu, které vyplývají přímo z primárního práva. Případné nedodržení povinné registrace může být postiženo sankcemi, ale neslouží jako důvod pro deportaci dané osoby. Rodinný příslušník, jenž není občanem EU, namísto registrace dostane pobytovou kartu⁵³.

Právo na pobyt delší než 30 dní osvědčuje doklad o povolení k pobytu, který nemá konstitutivní, ale pouze deklaratorní účinek a je vydáván na pět let (čl. 11/1 Směrnice)⁵⁴.

⁵¹EUROPA. *Ohlášení přítomnosti na území u krátkodobých pobytů (kratší než 3 měsíce)*. [online] . [citace 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/reporting-presence/index_cs.htm

⁵²SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

⁵³TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

⁵⁴SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

Trvalý pobyt (čl. 16 Směrnice) se týká občanů Unie, kteří na území členské země žijí legálně a nepřetržitě po dobu minimálně pěti let. Toto platí i pro rodinné příslušníky, kteří s unijním občanem v daném státě pobývají po dobu pěti let.

Pravidlo nepřetržitosti není dotčeno prozatímní nepřítomností, která netrvá déle než 6 měsíců v roce nebo 12 měsíců ze závažných důvodů (povinná vojenská služba, studium, těhotenství a porod, vážné onemocnění či zahraniční pracovní cesta).

O právo trvalého pobytu může občan EU přijít v případě své absence v hostitelské zemi po dobu nejméně dvou po sobě jdoucích let. Toto právo osvědčuje doklad o trvalém pobytu, který členská země vydá ihned na žádost unijního občana, avšak poté, co si ověří dobu pobytu na svém území. Rodinným příslušníkům, kteří nejsou občany Unie, je vydávána karta trvalého pobytu, a to do šesti měsíců od přijetí jejich žádosti. Karta trvalého pobytu je automaticky obnovována po deseti letech⁵⁵.

V určitých případech může občan EU získat právo trvalého pobytu i dříve. Jedná se o odchod do penze (i předčasný), kdy osoba žije v hostitelské zemi trvale tři roky a rovněž zde pracovala alespoň po dobu jednoho roku. Další možností, jak získat dřívější trvalý pobyt je trvalá pracovní neschopnost, která je podmíněná minimálně dvouletou dobou trvalého pobytu beneficienta v hostitelské zemi, nebo pak pracovní neschopnost z důvodu nemoci z povolání či pracovního úrazu. Ta už není limitována minimální dobou trvalého pobytu⁵⁶.

3.5. Omezení volného pohybu občanů EU

Jak již bylo psáno výše, volný pohyb občanů Evropské unie je garantován primárním i sekundárním právem EU. Čl. 18 SFEU zakazuje diskriminaci unijních občanů na základě jejich státní příslušnosti k libovolné členské zemi EU, a to v případě realizace jejich svobody volného pohybu a pobytu na území členských států EU. Avšak jak vyplývá z článku 21/1 SFEU, tak tato svoboda není zcela absolutní.

⁵⁵TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ et al.. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

⁵⁶EUROPA. *Práva, podmínky a náležitosti. Trvalý pobyt*. [online]. [citace 2014-03-02]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/worker-pensioner/rights-conditions/index_en.htm

Existují tedy výjimky, které opravňují členské země EU k odmítnutí a omezení volného pohybu unijních občanů. Tyto výjimky je možno rozdělit do tří kategorií. Jsou jimi obecné výjimky primárního práva (ochrana veřejného zdraví, veřejný pořádek a veřejná bezpečnost), omezení z kategorických důvodů veřejného zájmu (nepřímé výjimky, které stanovila judikatura ESD) a tzv. zvláštní výjimky, mezi které spadají přechodná opatření plynoucí z přístupových smluv⁵⁷.

Za jistá omezení svobodného pobytu a pohybu občanů EU považujeme i všechna vnitrostátní nařízení, která i přesto, že jsou použita nediskriminačně, mohou překážet občanům členských zemí ve výkonu svobodného pohybu či mohou dokonce tento jejich výkon učinit méně atraktivním. Jako konkrétní restriktci svobodného pohybu a pobytu občana můžeme uvést buďto jeho nevyhoštění do země, nebo dokonce jeho vyhoštění⁵⁸.

Vyhoštění občana ze země může nastat z důvodu veřejného pořádku či veřejné bezpečnosti, přičemž hostitelský stát musí brát v potaz délku pobytu občana na svém území, jeho věk, zdravotní stav a ekonomické poměry. Hostitelská země nemůže, pouze v případě závažného ohrožení veřejného pořádku nebo bezpečnosti, vyhostit unijního občana ani jeho rodinné příslušníky, kteří mají právo trvalého pobytu na jeho území, osoby žijící na v daném státě minimálně deset let a nezletilé osoby. Výjimkou jsou případy, kdy je vyhoštění nezletilce v jeho nejlepším zájmu dle Úmluvy OSN o právech dítěte z roku 1989⁵⁹.

Ochrana před vyhoštěním je součástí základních práv Evropské unie a obsahuje jednak zákaz hromadného vyhoštění a také zákaz vyhoštění, vystěhování nebo vydání občana do země, kde mu hrozí přímé nebezpečí trestu smrti, mučení či dokonce jiný způsob nelidského zacházení nebo trestu.

3.5.1. Veřejný pořádek a veřejná bezpečnost

Jedná se o důvod omezení volného pohybu, který je primárním právem zmíněn souběžně. Oba tyto pojmy nejsou právem Evropské unie definovány, jelikož dodržování

⁵⁷OUTLÁ, Veronika et al. *Právo Evropské unie*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0.

⁵⁸TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ et al. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.

⁵⁹TICHÝ, Luboš et al. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2006. 910s. ISBN 80-7201-573-7.

veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti spadá do kompetence členských zemí a tudíž je objasňování těchto pojmů ve vztahu k jejich hlavním zájmům a zájmům jejich lidu zcela v jejich kompetenci (čl. 72 SFEU)⁶⁰.

Opatření, která jsou přijata v souvislosti s veřejným pořádkem nebo veřejnou bezpečností se musí zakládat výhradně na osobním chování daného občana. Toto chování pak musí znamenat aktuální, reálné a významné ohrožení kteréhokoliv ze základních společenských zájmů. Akceptovány nejsou důvody, které nepřímo souvisejí s danou osobou.

Pokud hostitelská země pokládá zjištění, že daný občan představuje přímé ohrožení veřejné bezpečnosti nebo veřejného pořádku za nevyhnutelné, má možnost při registraci nebo při vydání pobytové karty vyzvat zemi původu nebo jiný členský stát o podání informací o dotyčném, popřípadě o poskytnutí policejních záznamů. Jestliže hostitelský stát nemá zřízený registrační systém, může o potřebné informace a záznamy požádat v době do tří měsíců od příjezdu beneficienta nebo jeho ohlášení příjezdu do země⁶¹.

3.5.2. Veřejné zdraví

Jako příčinu odůvodňující zákaz vstupu nebo povolení pobytu lze považovat výhradně nemoci epidemického typu, které jsou přesně vymezeny Světovou zdravotnickou organizací a také choroby, jež se staly předmětem ochranných opatření použitelných na státních příslušnících hostitelské země. Onemocnění, která se projeví až po třech měsících od začátku pobytu občana, nejsou důvodem pro jeho vyhoštění ze země (čl. 29 Směrnice).

Co se týče poskytování služeb, zde sehrála ochrana zdraví důležitou roli jako odůvodnění zákazu reklamy na tabákové výrobky. Svobodu usazování – založení zdravotnického zařízení ovšem nejde omezit správním povolením, které je vydáno na základě zjištění zdravotnických potřeb obyvatelstva (C-169/07 Hartlauer)⁶².

⁶⁰SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

⁶¹TICHÝ, Luboš et al. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde Praha, 2006. 910s. ISBN 80-7201-573-7.

⁶²SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

3.6. *Volný pohyb občanů EU v rámci Schengenského prostoru*

Schengenský prostor („Schengen“) je území, na kterém mohou osoby libovolně překračovat hranice smluvních států, aniž by na nich byly kontrolovány. To znamená, že vnitřní hranice lze překračovat kdekoliv a kdykoliv. Ochrana je zaměřena především na vnější hranice Schengenského prostoru (mezinárodní letiště, mořské přístavy a pozemní hranice) a je doplněna o kooperaci členských zemí ve vízových, policejních a justičních věcech a o oblast ochrany osobních údajů⁶³.

Počátky schengenské spolupráce se odvozují od Saarbrückenské dohody⁶⁴ z 13. června 1984, která byla uzavřena mezi Francií a SRN. Důvodem byly zejména dlouhé fronty na hranicích mezi oběma státy, které způsobovaly komplikace v dálkové silniční přepravě. Smyslem této dohody bylo pozvolné zrušení hraničních kontrol mezi SRN a Francií, volný pohyb zboží a osob. Následné jednání o zavedení podobných opatření se zeměmi Beneluxu vyústilo podpisem již zmíněných dohod Schengen I a Schengen II, kde se zainteresované státy dohodly na zrušení hraničních kontrol osob cestujících na jejich území. Jednou z hlavních vizí, které vedly k uzavření těchto úmluv, byla idea o vytvoření tzv. „Evropy občanů“, která by existovala jak fyzicky, tak i geograficky.

Název Schengenského prostoru je odvozen od názvu lucemburské vesnice Schengen, poblíž které byla dne 14. června 1985 podepsána Schengenská dohoda. Následně byla v této vesnici podepsána Schengenská prováděcí úmluva, a to 19. června 1990. Někdy se můžeme setkat i s označením těchto dohod jako Schengen I a Schengen II. Smluvními zeměmi jsou z většiny státy Evropské unie, ale součástí jsou i některé nečlenské země a zámořská území členských zemí⁶⁵.

V současné době tvoří Schengen 26 evropských zemí. Z toho je 22 členských států EU, Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Naopak mezi členy Schengenského prostoru, z členských států EU, nepatří Kypr, Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko, Irsko a Velká Británie. Co se týče dvou posledních zmíněných zemí, Irska a Velké Británie, ty

⁶³MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Základní informace o schengenské spolupráci*. [online]. [citace 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>

⁶⁴Saarbrückenska dohoda nebyla právně závazná. Jednalo se pouze o politickou snahu obou zemí čelit danému problému.

⁶⁵PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.

Schengenskou dohodu sice podepsaly, ale účastní se pouze v oblasti justiční a policejní spolupráce. V případě Monaka, Vatikánu a San Marina neprobíhají kontroly na hranicích se zeměmi Schengenu i přesto, že nejsou členy⁶⁶.

Kontroly na hranicích se nepodařilo zrušit okamžitě. Až podpis Schengenské prováděcí úmluvy v roce 1990 připravil veškeré předpoklady nezbytné pro otevření hranic. Tato úmluva vstoupila v platnost 26. března 1995 a v tomtéž měsíci došlo k odstranění kontrol na hraničních přechodech. Schengenská prováděcí úmluva také obsahovala ustanovení v oblasti sjednocení vízové politiky vůči třetím zemím. Otevření hranic bylo doprovázeno vytvořením Schengenského informačního systému (SIS I), který si země schengenské spolupráce zřídily dle článku 92 Schengenské prováděcí úmluvy. Tento systém slouží k lepší spolupráci mezi soudy a policií a tím přispívá k ochraně vnitřní bezpečnosti. SIS je vlastně bezpečnostní databáze, která je využívána členskými státy Schengenu k vyměňování informací o kradených vozidlech, odcizených předmětech (osobní doklady, státní poznávací značky, osvědčení o registraci vozidla) a pohřešovaných nebo sledovaných osobách⁶⁷. Od 9. dubna 2013 byla spuštěna druhá generace tohoto systému (SIS II), která oproti předchozí verzi pracuje s biometrickými údaji a také kapacitně odpovídá vyšším nárokům. Obsahuje také evropský zatýkací rozkaz, což znamená, že již nebude muset být posílán prostřednictvím pošty mezi jednotlivými justičními orgány⁶⁸.

Poté, co vstoupila 1. května 1999 v platnost Amsterodamská smlouva, byl Schengenský systém a jeho *acquis* (komplex platných nařízení a dokumentů, který byl v Schengenu přijat) zařazen do rámce EU. Hlavním nástrojem v této věci je Protokol o začlenění schengenského *acquis* do rámce EU. Do té doby se jednalo pouze o úpravu na úrovni mezinárodní smlouvy veřejně uzavřeného typu.

Schengenský systém představuje diferencovanou integraci a zároveň je zvláštním typem tzv. posílené spolupráce. Schengenská spolupráce je dostupná všem členským

⁶⁶EUROSKOP. *Co je Schengen*. [online]. [citace 2014-03-21]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

⁶⁷EUROPA. *Schengenský prostor a spolupráce*. [online]. [citace 2014-03-22]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33020_cs.htm

⁶⁸MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Schengenský informační systém SIS II spuštěn*. [online]. [citace 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/schengensky-informacni-system-sis-ii-spusten.aspx>

státům EU, přičemž nezávisle na tom mohou výhody Schengenských dohod užívat občané všech zemí Evropské unie⁶⁹.

3.6.1. Překračování vnějších hranic Schengenského systému

Pravidla pro překračování hranic v rámci Schengenu stanovuje Schengenský hraniční kodex. Jedná se o nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. března 2006, které modifikuje dosavadní právní předpisy o hraničních kontrolách osob⁷⁰.

Vnější hranice je možno překročit výhradně na hraničních přechodech a během provozní doby. Je však nutné rozlišit, jestli se jedná o osobu s právem EU na volný pohyb nebo o občana třetích zemí.

Občané EU a jiné osoby oprávněné k svobodnému pohybu v Unii (např. rodinní příslušníci unijního občana) podléhají dle směrnice 2004/38/ES minimální hraniční kontrole. Ta se vztahuje také na EHP a Švýcarsko. Cílem této minimální kontroly je ověření platnosti cestovního dokladu, ovšem členové pohraniční stráže mají nárok nahlédnout do příslušných evropských i vnitrostátních databází, aby zjistili, zda daná osoba nepředstavuje přímé ohrožení veřejného pořádku, bezpečnosti, zdraví nebo mezinárodních vztahů členských zemí⁷¹.

V případě státních příslušníků ostatních zemí je prováděna důkladnější kontrola (odůvodnění účelu pobytu, dostatečné množství prostředků atd.), která se může týkat i předmětů a dopravních prostředků držených těmito osobami⁷².

3.6.2. Překračování vnitřních hranic Schengenského systému

Vnitřní hranice je možné překročit na jakémkoliv místě a bez provedení hraniční kontroly, a to bez ohledu na státní příslušnost dané osoby⁷³. Ovšem svoboda pohybu skrze

⁶⁹PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.

⁷⁰EUROPA. *Schengenský hraniční kodex*. [online]. [citace 2014-03-22]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l14514_cs.htm

⁷¹PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.

⁷²MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Schengen. Pravidla překračování hranic*. [online]. [citace 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pravidla-prekracovani-hranic.aspx>

⁷³PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.

vnitřní hranice Schengenu není zcela absolutní. I přesto, že došlo ke zrušení kontrol na hranicích, je třeba dodržovat stanovená pravidla daného státu (pravidla silničního provozu, stanovená lhůta k ohlášení pobytu, přípustné množství alkoholu v krvi při řízení motorových vozidel atd.). Každý stát má rovněž právo na provádění určitých policejních opatření v boji s kriminalitou nebo nelegální migrací tak, jak stanovuje jeho národní legislativa⁷⁴.

V případě hrozícího ohrožení veřejné bezpečnosti nebo pořádku může členská země výjimečně obnovit ochranu vlastních vnitřních hranic po omezenou dobu, která nesmí přesahovat 30 dní. V určitých situacích může být tato ochrana prodloužena po delší dobu, ale je nezbytné o těchto krocích informovat Evropský parlament⁷⁵.

⁷⁴EUROSKOP. *Schengen. Režim na hranicích*. [online]. [citace 2014-03-23]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8756/sekce/rezim-na-hranicich/>

⁷⁵PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.

4. Analýza pohybu občanů vybraných zemí Evropské unie

Pohyb občanů neboli migraci, lze z demografického hlediska definovat jako mechanický přesun obyvatel, tedy jako tzv. prostorovou mobilitu mezi dvěma územními jednotkami, a to zpravidla trvalého charakteru⁷⁶. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM, 2004) ji definuje jako: „*Pohyb osoby nebo skupiny osob, a to buď přes mezinárodní hranice, nebo v rámci státu. Je to pohyb obyvatelstva, zahrnující jakýkoliv pohyb osob, bez ohledu na jeho délku, složení a příčiny, který zahrnuje migraci uprchlíků, vysídlených osob, hospodářských migrantů a osob pohybujících se pro jiné účely, včetně sloučení rodiny*”.

Na základě stanovení územní jednotky můžeme rozlišit migraci vnitřní a mezinárodní. Při vnitřním pohybu osob dochází k překročení hranic dané administrativní jednotky, nejčastěji obce. Mezinárodní migrace naopak spočívá v přemístění přes státní hranice a v posledních desetiletích se dostává výrazně do popředí. Mezinárodní migrace výrazně ovlivňuje jak zemi původu, tak i zemi tranzitní a cílovou, a to převážně v ekonomické, politické a sociální oblasti. Dle délky pobytu členíme migraci obyvatel na krátkodobou, dočasnou a stálou. Důležité je také její rozdělení z hlediska dobrovolnosti. Existuje migrace dobrovolná, která vyplývá z vlastní iniciativy dané osoby a migrace nedobrovolná (deportace, vyhoštění)⁷⁷.

Příčiny, které vedou občany k přesunu do jiných zemí, jsou převážně životní podmínky v rodné zemi - *push factors*, které nejvíce ovlivňují člověka k migraci. Jsou mu blízké a dobře známé. Naopak *pull factors* jsou faktory lákající člověka do hostitelského státu a významně ovlivňují volbu občana, kterou zemi zvolit jako cílovou.

Nejčastěji se jedná o příčiny ekonomického rázu, jako je rozdílná ekonomická úroveň v daných státech, s čímž se přímo pojí i výše reálné mzdy a také různá životní úroveň. Již zmíněné platové podmínky spolu s možností dalšího vzdělávání a kariérním postupem jsou hlavním hnacím motorem pracovní migrace. Občané se ovšem stěhují také z důvodů

⁷⁶DEMOGRAFIE. *Migrace*. [online]. [citace 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace

⁷⁷PODPORA SOCIÁLNĚ - INTEGRAČNÍCH POLITIK A SLUŽEB. *Migrace*. [online]. [citace 2014-03-25]. Dostupné z: <http://epolis.cz/page.php?id=83&location=>

osobních, náboženských, politických, etnických, nebo dokonce kvůli výskytu přírodních katastrof (environmentální migrace)⁷⁸.

Následující část bakalářské práce je zaměřena na mezinárodní migraci občanů, konkrétně České republiky a Velké Británie. Také na její vývoj v čase, možné příčiny a cílové země, které občany těchto zemí nejčastěji lákají.

4.1. Pohyb občanů České republiky

Česká republika, podobně jako ostatní země východní Evropy, se postupem času měnila ze země emigrační, přes tranzitní, kdy převažovaly proudy směrem na Západ, až po zemi imigrační. V posledních letech je Česká republika převážně příjemcem dlouhodobě nebo trvale se usazujících cizinců, kteří zde přijeli za prací.

4.1.1. Migrační toky občanů Československa mezi léty 1950 a 1990

Během 50. let 20. století byla hlavní příčinou odchodu občanů tehdejšího Československa ze země politická situace, a to díky nástupu komunistů k moci v roce 1948. Vzhledem k uzavření hranic byla možnost československých občanů vycestovat ze země podřízená vízové politice státu a překročit hranice domovské země tak dostalo pouze omezené množství osob, díky čemuž docházelo k nárůstu nelegální emigrace. Cílovou zemí se pro většinu občanů staly USA, i přesto, že v období po válce měly zpřísněná imigrační pravidla. Velká většina emigrantů mířila také do Austrálie, Kanady, Německa a na Nový Zéland. Je nutno zmínit, že část občanů, kteří vycestovali v důsledku událostí po Únoru 1948, se do vlasti vrátili zpět. Hovoříme o tzv. reemigraci. Ta byla nejsilnější v roce 1955 při udělování prezidentských milostí.

Další vlna odchodu do zahraničí nastala po srpnových událostech v roce 1968. V této době byly politické příčiny z velké části doplňovány příčinami ekonomickými, kdy lidé emigrovali kvůli potřebě lepších životních podmínek. Emigranty se stávali zejména lidé pronásledováni režimem, aktivní členové reformních hnutí, studenti, odborníci a kvalifikovaná veřejnost. Během 70. let 20. století docházelo k postupnému poklesu

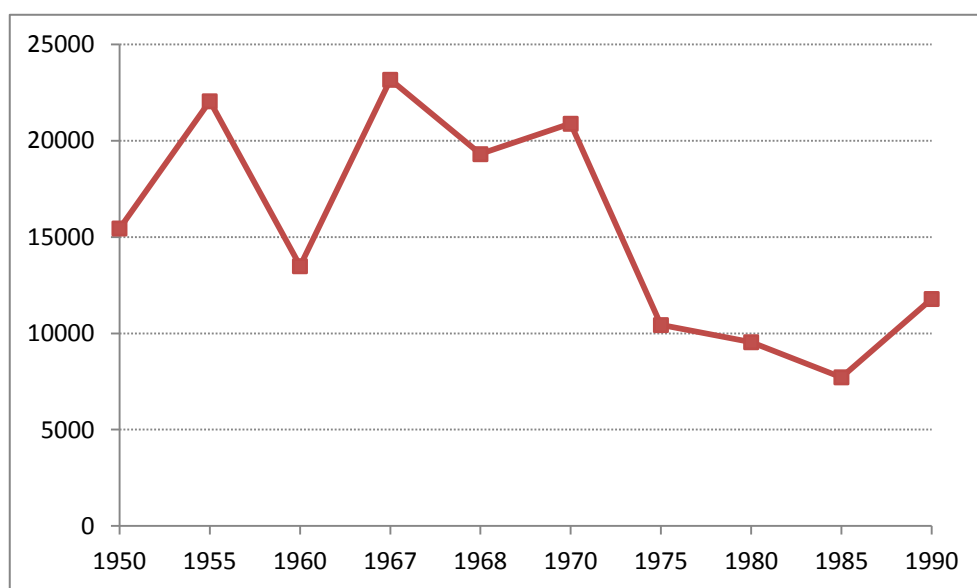
⁷⁸DEMOGRAFIE. *Migrace*. [online]. [citace 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrace

a následné stabilizaci počtu emigrantů, kdy nejvyšší hodnoty byly zaznamenány během prvních let této dekády, a to v důsledku dozrívání posrpnové emigrační vlny. Toto tzv. „neemigrační“ období pokračovalo i v 80. letech 20. století.

Intenzita a četnost pohybu občanů Československa byla také výrazně ovlivněna událostmi v roce 1989, kdy došlo k významným politickým změnám. Nastala politická a ekonomická transformace, došlo k otevření hranic, což umožnilo volný pohyb osob. Ten způsobil změnu z dříve ilegální migrace na migraci legální a celý migrační proces se začal měnit na dvousměrný⁷⁹.

Tento vývoj počtu emigrujících občanů Československa je zachycen v grafu 4.1, včetně zmíněných historických mezníků a emigračních vln.

Graf 4.1 – Počet emigrujících občanů Československa mezi léty 1950 a 1990

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

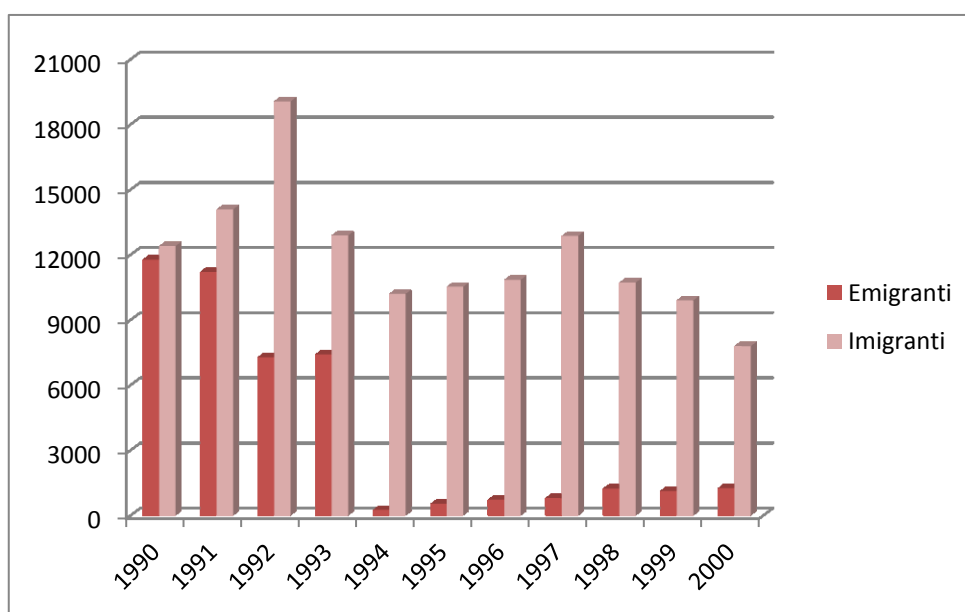
4.1.2. Migrační toky občanů Československa/ČR mezi léty 1990 a 2000

Od roku 1990 začíná počet imigrantů přijíždějících do ČSR převyšovat počet československých emigrantů vyjíždějících do zahraničí. Jak můžeme vidět v grafu 4.2, v prvních letech je počet imigrantů a emigrantů téměř vyrovnaný. V roce 1992 nastala

⁷⁹MIGRATION POLICY INSTITUTE. *The Czech Republic: From Liberal Policy to EU Membership*. [online]. [citace 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/article/czech-republic-liberal-policy-eu-membership>

česko-slovenská migrační výměna, která souvisela s rozdělením ČSR v roce 1993. Česká republika měnila postupně status ze země emigrační, přes tranzitní, kdy převažovaly proudy z Východu na Západ, až po zemi imigrační. Od roku 2000 pak začíná počet cizinců žijících na území ČR klesat z důvodu zavedení přísnějších imigračních opatření ve většině zemí východní Evropy. Díky tomu v roce 2000 klesl počet přistěhovalců až trojnásobně oproti roku 1992 na celkových 7 802 osob. V tomtéž roce počet občanů ČR emigrujících do zahraničí dosáhl od roku 1994 svého maxima, kdy vycestovalo 1 263 občanů, z toho 413 osob zamířilo na Slovensko. I přesto je v počtu zaznamenaných emigrujících osob viditelný propad vzhledem k počátkům 90. let 20. století. To souvisí s obdobím transformace a postupným zvyšováním životní úrovně v České republice, kdy klesala potřeba občanů vycestovat ze země právě z těchto důvodů. Z cílových zemí českých občanů převažovaly zejména USA, Austrálie, Německo, Rakousko a další země Západní Evropy. Pro období 90. let 20. století jsou také typické sezónní výjezdy občanů do zahraničí za prací ⁸⁰.

Graf 4.2 – Poměr emigrujících a imigrujících občanů od roku 1990 do roku 2000

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

⁸⁰DRBOHLAV, Dušan et al. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: SLON, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.

4.1.3. Migrační toky občanů České republiky mezi léty 2000 a 2013

V roce 2001 došlo ke změně metodiky sledování zahraniční migrace. Do skupiny vystěhovalých občanů se zahrnovali nejen občané měnící trvalé bydliště, ale i cizinci s povolením k pobytu nad 90 dní, přičemž jejich pobyt přesáhl dobu jednoho roku.

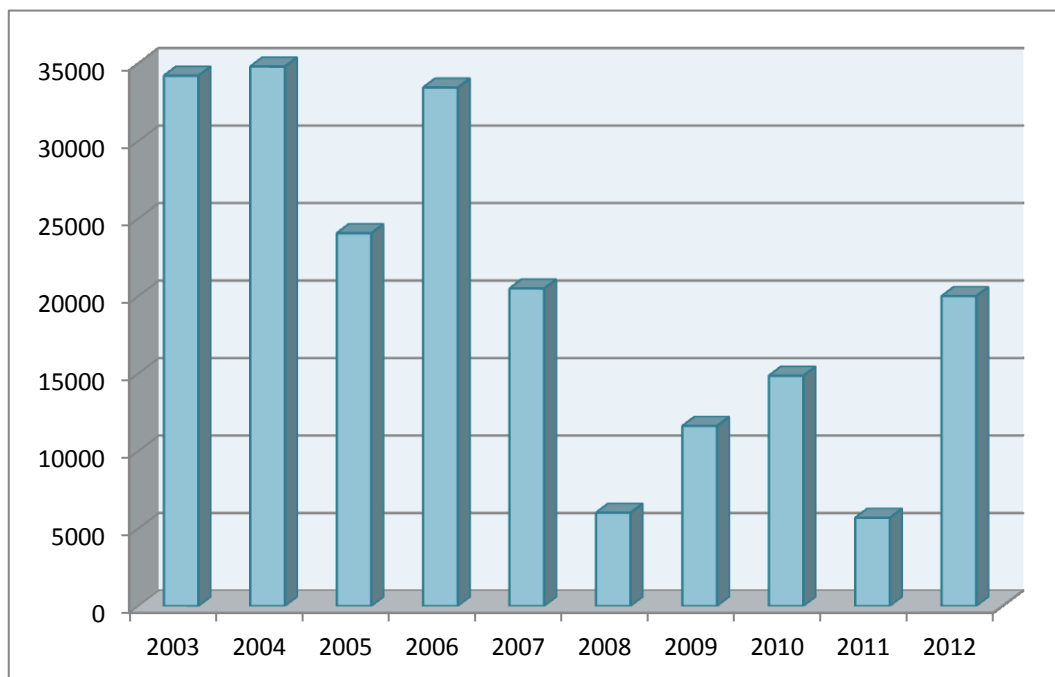
V roce 2004 při rozsáhlém květnovém rozšíření Evropské unie, jehož součástí byla i Česká republika, došlo k jakémusi omezení volného pohybu osob a pracovníků, který podléhal přechodným opatřením. Důvodem byla obava starých členských států EU ze zahlcení jejich pracovního trhu v důsledku tohoto rozšíření. Občané ČR a všech nově přistoupených států (vyjma Kypru a Malty) tak potřebovali pracovní povolení ve všech členských zemích Unie kromě Irska, Velké Británie a Švédska. Většina zemí tento stav přehodnotila do 30. června 2006. Poté následovalo další otevírání pracovních trhů do 30. června 2009. Nejdéle si svá omezení udrželo Německo a Rakousko, které je zrušilo až na konci dubna 2011. Občané ČR se tak mohou svobodně pohybovat za prací v rámci celé EU od 1. května 2011⁸¹.

Mezi hlavní příčiny emigrace českých občanů ze země patří odchod za lepšími pracovními příležitostmi (pracovní emigrace) a studium v zahraničí. V následujícím grafu 4.3 je možno vidět, na základě dostupných dat z Českého statistického úřadu, jak se vyvíjel počet emigrujících občanů ČR od roku 2003 do roku 2012. Je patrné, že očekávaný masivní odliv českých občanů po vstupu do Evropské unie se nedostavil. Naopak pokračoval imigrační trend v přílivu zahraničních občanů. Od roku 2006 je pozorován pokles emigrace ze země, ovšem od roku 2008 má díky finanční krizi rostoucí tendenci. Od tohoto roku se průměrný stav českých emigrantů pohybuje okolo 16 000 za rok, přičemž většina z nich preferuje jako cílové destinace země Evropy, nejčastěji pak sousední státy (Německo, Slovensko a Rakousko)⁸².

⁸¹KRÁL, Richard et al. *Volný pohyb pracovníků v EU v kontextu skončení přechodných opatření*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. 214 s. ISBN 978-80-87146-52-1.

⁸²MIGRATION POLICY INSTITUTE. *The Czech Republic: From Liberal Policy to EU Membership*. [online]. [citace 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/article/czech-republic-liberal-policy-eu-membership>

Graf 4.3 – Vývoj počtu emigrujících občanů České republiky mezi léty 2003 a 2012

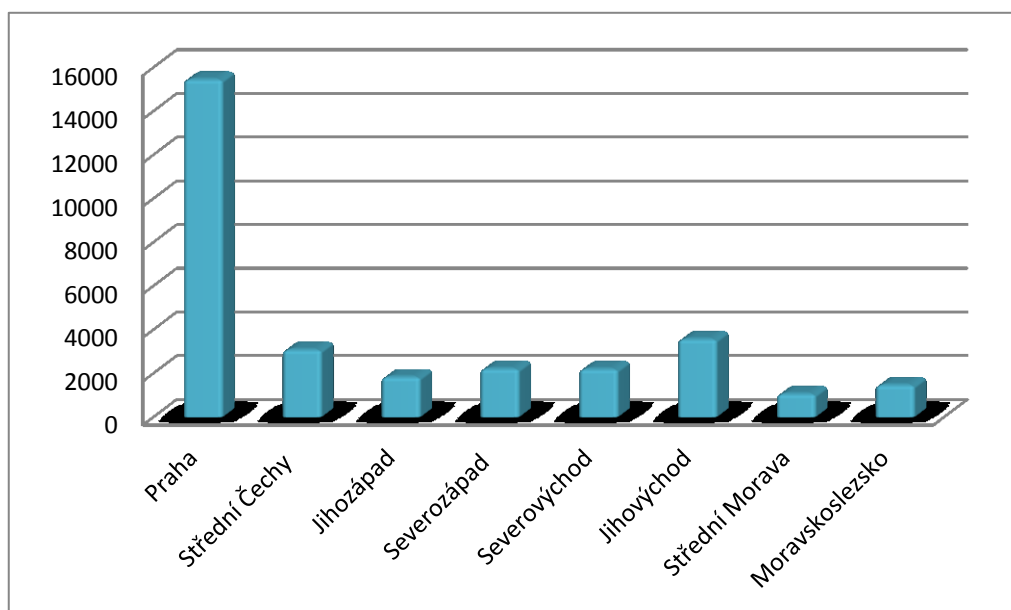
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Konkrétně během roku 2013 byla bilance mezinárodní migrace záporná. Během loňského roku 2013 se do České republiky přistěhovalo 29,6 tisíc osob, kdežto emigrujících občanů bylo 30 876. Z toho bylo 18 040 mužů a 12 836 žen⁸³. Graf 4.4 ukazuje složení vystěhovalých občanů na základě regionů soudržnosti (NUTS 2). Je možno vidět, že dominovali obyvatelé hl. města Prahy (15 453 osob), kraje Jihovýchod (3 567 osob) a Střední Čechy (3 081). Moravskoslezský kraj byl se svými 1 468 vystěhovalými na předposledním místě před krajem Střední Morava (1 061)⁸⁴.

⁸³ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Pohyb obyvatelstva – rok 2013*. [online]. [citace 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby032114.docx>

⁸⁴ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Stav a pohyb obyvatelstva v ČR 4. Čtvrtletí 2013. Vystěhovalí podle regionů soudržnosti, krajů a okresů v roce 2013*. [online]. [citace 2014-03-31]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/A0002559F9/\\$File/400113q462.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/A0002559F9/$File/400113q462.pdf)

Graf 4.4 – Emigrující občané ČR dle jednotlivých regionů soudržnosti (NUTS 2) v roce 2013

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Na základě členství v Global Migration Group⁸⁵ byly ve spolupráci s UN/DESA⁸⁶, UNICEF a jinými výzkumnými skupinami zpracovány profily jednotlivých zemí jako soubor různých ukazatelů rozdělených do čtyř hlavních částí (přijaté právní náležitosti v souvislosti s mezinárodní migrací, populační ukazatele, rozvojové ukazatele a mezinárodní migrační toky). V poslední části profilu České republiky je uvedeno pět nejoblíbenějších zemí mezi občany České republiky vyjíždějícími do zahraničí za rok 2013. Jak ukazuje graf 4.5, tak na prvních pozicích jsou převážně o sousední státy a členské země Evropské unie, vyjma Spojených států amerických⁸⁷.

Spojené státy americké se v žebříčku umístily jako jediné z neevropských zemí. Celkový počet občanů ČR žijících v USA se dle posledního sčítání lidu odhaduje na

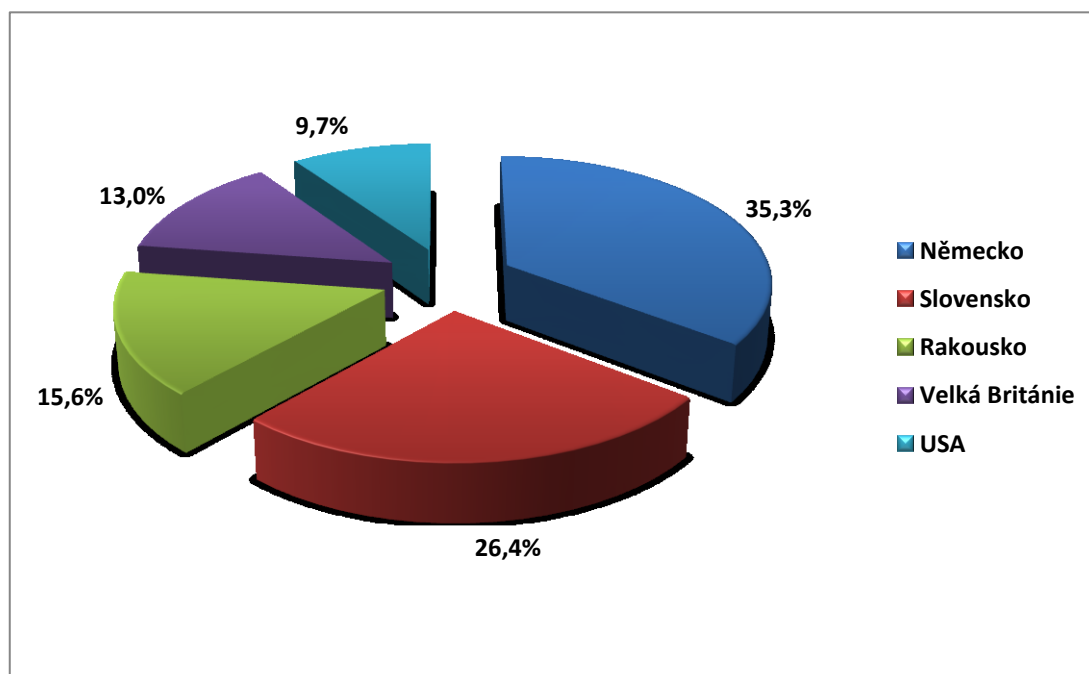
⁸⁵ Global Migration Group (GMG) je skupina skládající se ze 14 agentur OSN, Světové banky a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), která spolupracuje na řešení otázek a problémů spojených s migrací. Byla založena v roce 2006 tehdejším generálním tajemníkem OSN Kofi Annanem.

⁸⁶ United Nations/ Departement of Economic and Social Affairs (Organizace spojených národů – Odbor pro hospodářské a sociální záležitosti).

⁸⁷ UNITED NATIONS. *Migration Profiles Common Set of Indicators. Czech Republic*. [online]. [citace 2014-04-01]. Dostupné z: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/files/CzechRepublic.pdf>

1,3 milionů, čímž se stávají zemí s největší komunitou českých občanů. Největší koncentrace Čechů je v New Yorku, Chicagu, Los Angeles a Kalifornii⁸⁸.

Graf 4.5 – Pět nejčastějších cílových zemí vyjíždějících občanů ČR v roce 2013

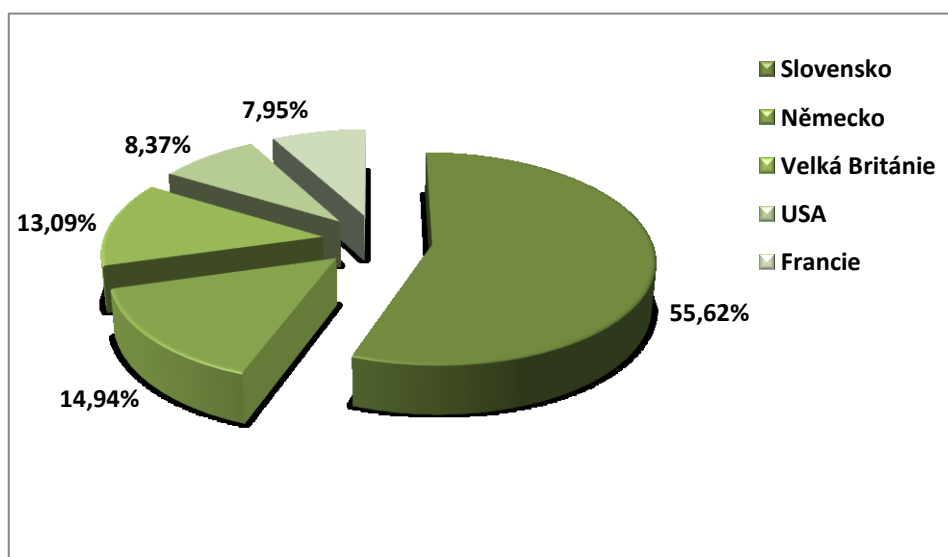
Zdroj: OSN, vlastní zpracování

Na základě již zmíněného profilu vypracovaného pro Českou republiku za rok 2013 můžeme také určit pět nejčastějších cílových zemí dle preferencí vysokoškolských studentů. Jak lze vyčíst z grafu 4.6, tak z celkového počtu 8 951 studentů vysokých škol jich nejvíce vyjíždělo do sousedních zemí (Slovensko, Německo). V těsném závěsu za Německem se drží Velká Británie s rozdílem 166 studentů. Na čtvrtém místě jsou Spojené státy americké, do kterých v loňském roce vycestovalo o pouhých 38 vysokoškoláků více než do poslední umístěné Francie⁸⁹.

⁸⁸MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *USA- historie krajanů v USA*. [online]. [citace 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/historie_krajanu/historie_krajanu-index_12.html

⁸⁹UNITED NATIONS. *Migration Profiles Common Set of Indicators. Czech Republic*. [online]. [citace 2014-04-01]. Dostupné z: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/files/CzechRepublic.pdf>

Graf 4.6 – Pět nejčastějších cílových zemí dle českých studentů VŠ v roce 2013

Zdroj: OSN, vlastní zpracování

4.2. Volný pohyb občanů Británie

Velká Británie je jedna z hlavních evropských zemí s bohatou emigrační historií. Již od středověku se britští občané přesouvali do zemí po celém světě. Od počátku 19. století docházelo průměrně k přesunu, a to zejména do Kanady, Austrálie, Spojených států amerických a na Nový Zéland. Vrchol emigrace z Velké Británie pak nastal na konci 19. století a během prvních let 20. století, kdy byl v průběhu tohoto období zaznamenán odchod bezmála 11 milionů Britů přes Atlantik. Ovšem zhruba třetina těchto emigrantů se vrátila zpět do vlasti⁹⁰.

4.2.1. Migrační toky občanů Velké Británie mezi léty 1950 a 1990

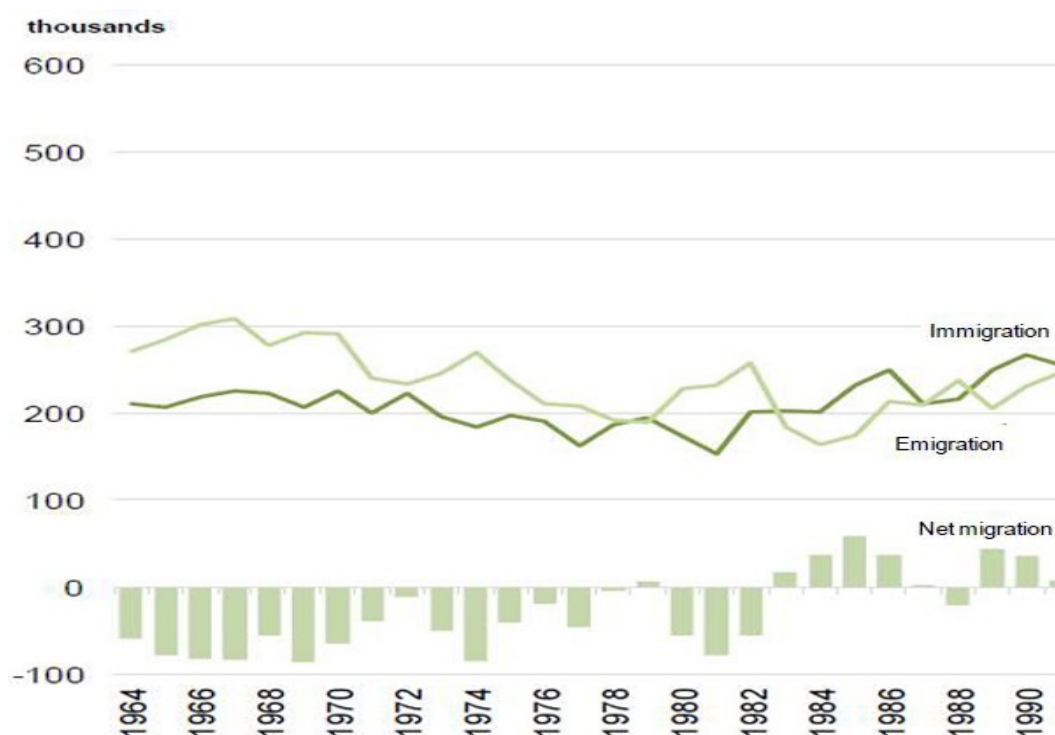
Během 50. let 20. století pokračovala od období 2. světové války vlna emigrace stále ve větší míře, a to až do roku 1960. Rovněž v tomto období do Velké Británie přichází občané z východní Evropy za prací a v rámci pomoci s poválečnou obnovou hospodářství v zemi. Poválečné sčítání lidu v roce 1951 ukázalo, že největší nárůst přistěhovalců

⁹⁰MIGRATION WATCH UK. *A Nation of Emigrants – Emigrants from the UK*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/6.2>

zaznamenala Británie z Polska⁹¹. Z grafu 4.7 vyplývá, že období od roku 1964 do roku 1983 bylo ve Velké Británii ve znamení téměř nepřetržité emigrace⁹².

Dalším podstatným milníkem se stalo členství Velké Británie v Evropské unii, a to v roce 1973. V té době měla EU devět členských států, jejichž občané se mohli v rámci těchto zemí svobodně pohybovat. Ovšem k masivním přesunům občanů nedocházelo, jelikož ekonomiky těchto devíti zemí byly relativně srovnatelné⁹³.

Graf 4.7 – Vývoj počtu imigrujících a emigrujících občanů Velké Británie mezi léty 1964 a 1990

Zdroj: UK Parliament⁹⁴

⁹¹GEOGRAPHICAL ASSOCIATION. *A History of Migration*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.geography.org.uk/cpdevents/onlinecpd/migration/ahistoryofmigration/>

⁹²UK PARLIAMENT. *Migration Statistics – Commons Library Standard Note*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06077/migration-statistics>

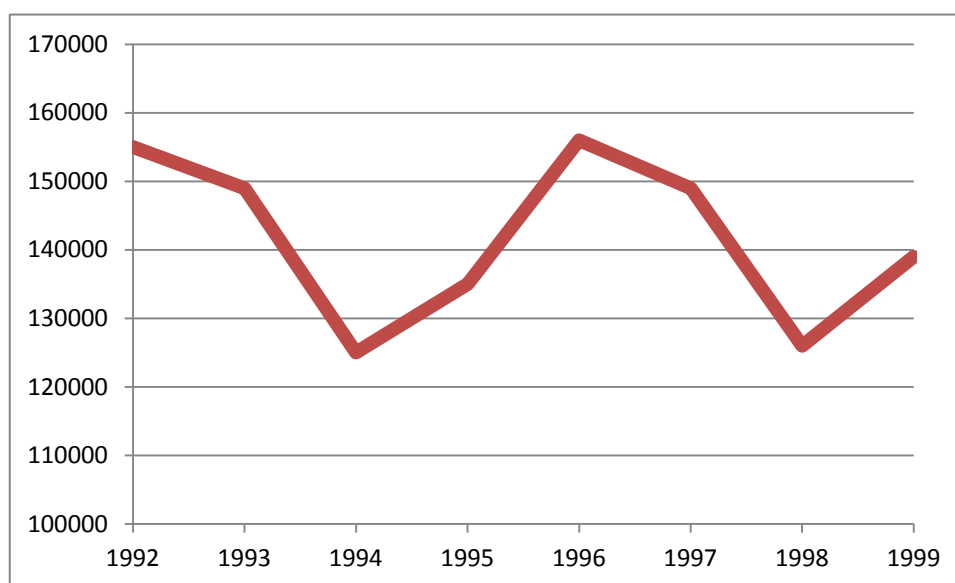
⁹³GEOGRAPHICAL ASSOCIATION. *A History of Migration*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.geography.org.uk/cpdevents/onlinecpd/migration/ahistoryofmigration/>

⁹⁴UK PARLIAMENT. *Migration Statistics – Commons Library Standard Note*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06077/migration-statistics>

4.2.2. Migrační toky občanů Velké Británie mezi léty 1990 a 2000

Vývoj pohybu občanů během let 1992 až 1999 lze vidět v grafu 4.8, kde je zachycen počet britských občanů opouštějících rodnou zemi. Můžeme pozorovat střídavě klesající a rostoucí tendenci vyjíždějících občanů ze země, přičemž průměrný počet osob se pohyboval okolo 140 000 během daného období.

Graf 4.8 – Vývoj počtu dlouhodobě emigrujících občanů Velké Británie v 90. letech 20. století

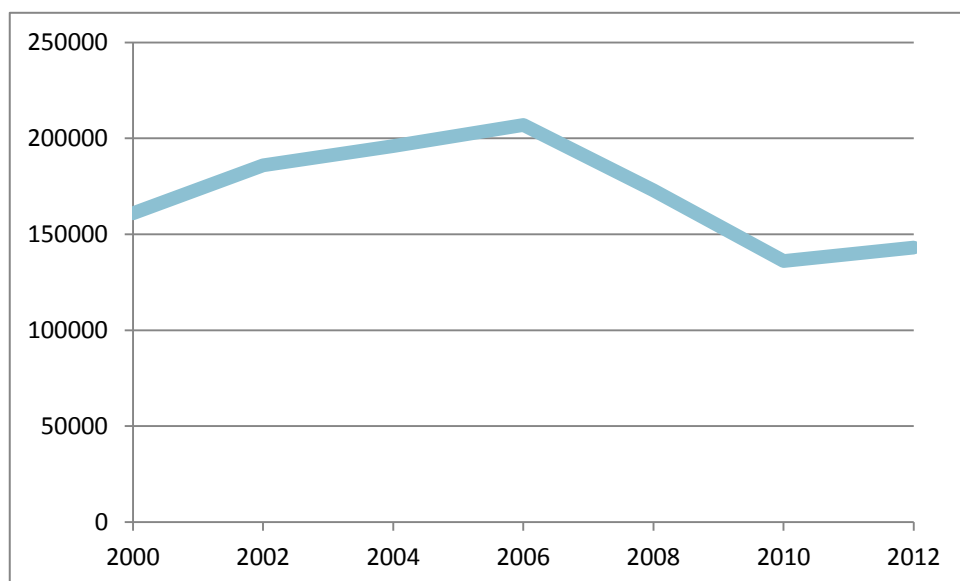
Zdroj: ONS, vlastní zpracování

4.2.3. Migrační toky občanů Velké Británie mezi léty 2000 a 2013

Z grafu 4.9 vyplývá, že počet občanů Velké Británie, kteří se rozhodli vyjet ze země mezi léty 2002 - 2006 vzrostl o třetinu. Domnívám se, že možnou příčinou může být rozšíření Evropské unie o deset nových členských států, čímž se britským občanům rozšířila oblast volného pohybu. Od roku 2006 začíná počet emigrantů klesat, kdy svého minima dosáhl konkrétně v červnu 2010. Tento trend je výrazně ovlivněn chutí a motivací Britů opouštět svou zemi za prací. Právě občané vyjíždějící za prací tvoří totiž až polovinu všech emigrujících občanů⁹⁵.

⁹⁵OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Migration Statistics Quarterly Report, 2012*. [online]. [citace 2014-04-04]. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_288105.pdf

Graf 4.9 – Vývoj počtu dlouhodobě emigrujících občanů Velké Británie mezi léty 2000 a 2012

Zdroj: ONS, vlastní zpracování

Mezi nejoblíbenější cílové destinace britských občanů patří Austrálie. Ta se na špici drží již od počátku 21. století, jak je patrné z tabulky 4.1. Dalšími nejčastějšími zeměmi budoucího pobytu v tomto období pak byly USA, Kanada a Nový Zéland. V tabulce lze také vidět, jak se počet migrujících občanů Velké Británie mezi těmito destinacemi měnil během let 2004 a 2012.

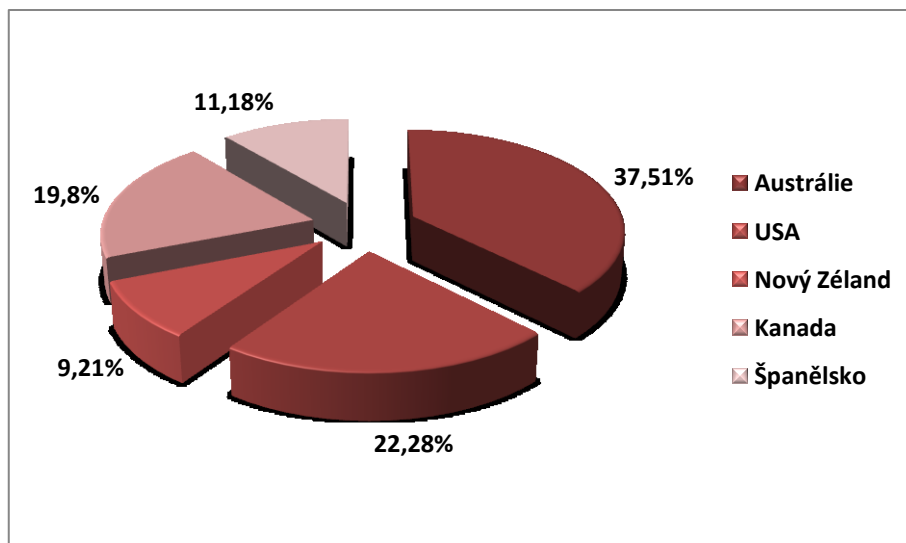
Tab. 4.1 – Počet britských občanů emigrujících do jednotlivých zemí v letech 2004-2012

	Austrálie	Kanada	Nový Zéland	USA
2004	54 000	12 000	20 000	25 000
2005	51 000	12 000	22 000	24 000
2006	68 000	11 000	21 000	29 000
2007	58 000	8 000	17 000	18 000
2008	55 000	11 000	13 000	23 000
2009	57 000	11 000	14 000	27 000
2010	40 000	9 000	9 000	25 000
2011	48 000	8 000	14 000	24 000
2012	48 000	9 000	8 000	20 000

Zdroj: ONS, vlastní zpracování

Dle údajů za rok 2013, které jsou dostupné pro období do konce června, emigrovalo 141 000 občanů Velké Británie do zahraničí. Pět nejčastějších zemí, do kterých tito občané odcházeli v první polovině loňského roku, ukazuje graf 4.10. Jedná se opět o již zmíněnou Austrálii, USA, Kanadu, Nový Zéland a také Španělsko, které v této pětici jako jediné zastupuje Evropské země.

Graf 4.10 – Pět nejčastějších cílových zemí britských občanů v 1. polovině roku 2013

Zdroj: ONS, vlastní zpracování

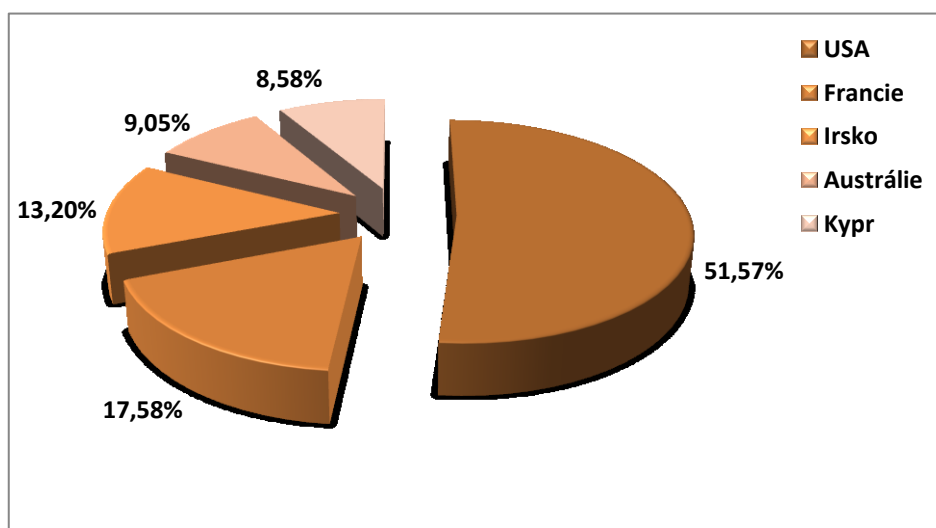
Na základě těchto údajů, v období první poloviny roku 2013, můžeme říct, že ve většině případů Britové uváděli odchod za prací jako hlavní důvod k výjezdu ze země (57 %). Příčinou jejich odjezdu ze země je i situace, že práci v jiném státě pouze hledají, jedou jako doprovod rodinného příslušníka či jiné osoby, nebo studium. Mezi faktory ovlivňující intenzitu emigrace jsou také změny v nezaměstnanosti nebo vývoj měnových kurzů. Tyto změny mají prokazatelně větší vliv na britské občany oproti občanům z jiných, zejména neevropských zemí ⁹⁶.

Stejně jako v případě České republiky, tak i pro Velkou Británii byl ve spolupráci UN/DESA, UNICEF a dalších výzkumných agentur zpracován migrační profil pro rok 2013. Ten mimo jiné obsahuje také cílové státy, do kterých nejčastěji míří britští studenti vysokých škol. Tyto země jsou zachyceny v grafu 4.11. Z celkového počtu

⁹⁶OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Migration Statistics Quarterly Report, November 2013*. [online]. [citace 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/migration1/migration-statistics-quarterly-report/november-2013/msqr.html>

17 016 vysokoškolských studentů jich v loňském roce 2013 nadpoloviční většina vyjela do USA (8 776). Dále směřovali do Francie (2 992), Irska (2 247), Austrálie (1 540) a na Kypr (1 461)⁹⁷.

Graf 4.11 – Pět nejčastějších cílových zemí britských studentů VŠ v roce 2013

Zdroj: ONS, vlastní zpracování

Nejvíce britských občanů, okolo 80%, opouští svou zemi v produktivním věku, přičemž většina z nich plánuje zůstat v zahraničí čtyři a více let. Hlavní příčinou bývá již výše zmíněná práce. Výzkumy ve Velké Británii se zaměřily také na osoby v důchodovém věku emigrující do zahraničí, zejména do Evropy. Vrchol v počtu občanů Velké Británie ve věku nad 65 let, kteří se rozhodli vycestovat ze země, nastal v roce 2006, kdy jich vyjelo 22 000. Od zmíněného roku jejich počet postupně klesal a v současné době můžeme říct, že jich zemi opustí průměrně 6 000 – 8 000 ročně⁹⁸.

⁹⁷UNITED NATIONS. *Migration profiles Common Set of Indicators. United Kingdom*. [online]. [citace 2014-04-05]. Dostupné z: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/files/UnitedKingdom.pdf>

⁹⁸OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Migration Statistics Quarterly Report, November 2013*. [online]. [citace 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/migration1/migration-statistics-quarterly-report/november-2013/msqr.html>

4.3. Srovnání migračních toků občanů České republiky a Velké Británie

Na základě analýzy pohybu občanů České republiky a Velké Británie, provedené v předchozí části této práce, lze vzájemně porovnat jejich mezinárodní migrační toky, cílové destinace dle preferencí občanů a také příčiny a motivy jejich výjezdů ze země.

V případě České republiky i Velké Británie docházelo k postupné transformaci jejich statusu ze země emigrační na zemi imigrační, kdy byl zaznamenán rostoucí příliv zahraničních imigrantů přicházejících za prací. Občané tehdejšího Československa volili emigraci do zahraničí zejména z politických důvodů, a to v souvislosti s revolučními událostmi v letech 1948, 1968 a 1989. Od 90. let 20. století pak byly politické příčiny postupně vystřídány těmi ekonomickými, které přetrvávají dodnes. Stejně je tomu tak i u Velké Británie, kdy je míra emigrace ovlivněna vývojem na trhu práce a také změnami měnových kurzů.

Očekávaný emigrační boom na základě členství v Evropské unii se neprojevil ani u jedné ze zmíněných zemí. Přistoupení Velké Británie k EU výrazně neovlivnilo potřeby Britů emigrovat do zahraničí. Tento fakt byl způsoben tím, že ekonomická úroveň ostatních (tehdy devíti) členských států byla relativně totožná. Ani čeští občané se po roce 2004 nerozhodli opouštět ČR ve větším měřítku. Míra mezinárodní emigrace tehdy měla spíše klesající tendenci a mírný nárůst byl způsoben nástupem finanční krize v roce 2008.

Podobnost lze vidět také v motivu občanů vyjíždět do zahraničí. Jak čeští, tak britští občané emigrují nejčastěji v produktivním věku kvůli pracovním příležitostem. Emigranti za práci tvoří nadpoloviční většinu všech emigrantů. Dalším motivem je pak studium v zahraničí, nebo doprovod rodinného příslušníka či třetí osoby.

Co se týče cílových destinací, zde se preference Čechů a Britů rozcházejí. Zatímco občané Velké Británie směřují nejčastěji do mimoevropských zemí jako Austrálie, USA, Kanady a na Nový Zéland, tak občané České republiky preferují nejčastěji státy Evropy. Díky nízké mobilitě a neochotě se stěhovat v rámci větších vzdáleností je emigrace českých občanů nejsilnější do sousedních států (Slovensko, Německo, Rakousko). Ovšem popularita Spojených států amerických v posledních letech stoupá.

5. Závěr

Evropská unie je unikátní a rychle se rozvíjející organizace, která se díky svému projektu vnitřního trhu řadí mezi největší světové velmoci na poli politickém i ekonomickém. Počátky vzniku vnitřního trhu na úrovni celní unie datujeme do 70. let 20. století, kdy docházelo k odbourávání cel a postupnému uvolňování obchodu mezi členskými státy, ovšem za existence jistých překážek. Zlom ve vývoji nastal v roce 1985, kdy do čela Komise nastoupil Jacques Delors, který dokončený a plně fungující vnitřní trh považoval za nezbytný krok v posunu Evropské unie na vyšší úroveň. Prvním dokumentem odrážejícím tento cíl se stala Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu z roku 1985. Ta definovala stávající překážky bránící volnému obchodu, rozdělila je do skupin na fyzické, technické a daňové a stanovila datum dokončení vnitřního trhu do roku 1993. Právním vyjádřením zmíněné Bílé knihy se stal Jednotný evropský akt platný od roku 1987. Ten mimo jiné zavedl Evropskou radu nebo posílil pravomoci Evropského parlamentu. Zmíněný rok 1993 nelze považovat za dokončení vnitřního trhu. Jedná se o nekončící proces, kdy je vnitřní trh neustále nucen reagovat na podněty související s globalizací, stárnutím populace, hospodářskými a finančními krizemi aj.

Podstatou celé koncepce vnitřního trhu je vytvoření území s volným pohybem zboží, kapitálu, služeb a osob. Právě poslední uvedený volný pohyb osob je jednou nejpodstatnějších oblastí ze zmíněných čtyř základních svobod. Ten v sobě zahrnuje nejen volný pohyb pracovníků nebo osob, které si práci hledají, fyzických a právnických osob s cílem usazení, poskytování či přijetí služeb, ale také svobodu pohybu občanů Evropské unie. Právě volný pohyb unijních občanů působí pozitivně na hospodářský růst, a to tím, že jim dává možnost nakupovat a cestovat za hranice domovských států. Status občanství EU byl zaveden Maastrichtskou smlouvou v roce 1993, díky níž se svoboda pohybu vztahovala na všechny občany Unie, ať už byli ekonomicky aktivní či nikoliv. Toto občanství nenahrazuje, ale pouze na základě čl. 20 odst. 1 SFEU doplňuje občanství členského státu. Podmínky a pravidla týkající se svobody pohybu občanů jsou na úrovni sekundárního práva stanoveny ve směrnici 2004/38/ES, která rovněž posílila práva rodinných příslušníků občanů EU.

Všem občanům Unie je umožněno vstoupit na území všech členských zemí za účelem podnikání nebo práce, volně se na tomto území pohybovat či pobývat, a to po dobu kratší

než 3 měsíce, v období 3 měsíců až 5 let či zůstat v tomto státě natrvalo. Ke zjednodušení zmíněného pohybu občanů Unie přispělo vytvoření Schengenského prostoru, který je v současné době tvořen 22 členskými a 4 nečlenskými státy Evropské unie. V rámci tohoto prostoru mohou občané překračovat hranice zúčastněných zemí bez hraničních kontrol.

U dvou vybraných zemí, České republiky a Velké Británie, byla provedena analýza migračních toků v období od 50. let 20. století do roku 2013, jejich vývoje a preferencí vyjíždějících občanů daných států. Bohužel mnoho přesných informací a statistik ohledně českých občanů žijících v zahraničí není známo. V případě České republiky byla nejčastěji použita data Českého statistického úřadu. Občany ČR k následné emigraci, ať už trvalé či dočasné, nejčastěji donutily politické události, často doplňované příčinami ekonomickými, které v současné době převládají. Nejvíce občanů tehdy směřovalo do Spojených států amerických, Austrálie nebo Kanady. Od 90. let 20. století se však ČR začala postupně měnit na zemi výhradně imigrační. V posledních letech čeští občané vyjíždějí nejčastěji v produktivním věku, a to za prací či kvůli studiu. Z cílových zemí převládají zejména sousední státy jako Německo, Slovensko a Rakousko. Dále pak Velká Británie a z neevropských zemí USA, Kanada nebo Austrálie.

Mezinárodní pohyb občanů Velké Británie je zapříčiněn zejména ekonomickými faktory (nezaměstnanost, měnové kurzy). Vývoj emigrace je střídavě rostoucí a klesající již od 60. let 20. století. Díky vyspělé ekonomice k výrazně masivnímu odlivu britských občanů do zahraničí nedošlo ani po přistoupení do Evropské unie. V současné době má míra emigrace po propadu v roce 2010 lehce rostoucí tendenci. Statistické údaje o pohybu britských občanů byly zpracovány převážně z Národního statistického úřadu Velké Británie.

Následně provedená komparace migračních toků českých a britských občanů ukázala jisté podobnosti, zejména co se týče příčin emigrace v posledních letech, které jsou v případě obou zemí čistě ekonomické. Také převážně pracovní motiv je totožný jak pro občany ČR, tak i Velké Británie. Rozdílnost je spatřována například v preferenci cílových destinací, kdy oproti Britům, kteří vyhledávají zejména mimoevropské země (Austrálie, Kanada), se Češi vydávají nejčastěji za hranice sousedních států.

Seznam použité literatury

1. BERNARD, Catherine. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd ed. New York (USA): Oxford University Press, 2010. 674 s. ISBN 978-0-19-956224-4.
2. DRBOHLAV, Dušan et al. *Migrace a (i)migrant v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: SLON, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.
3. FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
4. HORA, Karel, Libor NEDOROST a Eva LUKÁŠKOVÁ. *Evropská unie I.: Historie, instituce, vnitřní trh*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 101 s. ISBN 978-80-7318-923-0.
5. KRÁL, Richard et al. *Volný pohyb pracovníků v EU v kontextu skončení přechodných opatření*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012. 214 s. ISBN 978-80-87146-52-1.
6. OUTLÁ, Veronika et al. *Právo Evropské unie*. 2., dopl. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0.
7. PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. 435 s. ISBN 978-80-7201-889-5.
8. POŘÍZEK, Pavel. *Vstup cizince na území státu: Přehled mezinárodního, unijního a českého práva*. Praha: Linde, 2013. 416 s. ISBN 978-80-7201-907-6.
9. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5., vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.
10. TICHÝ, Luboš et al. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006. 910 s. ISBN 80-7201-573-7.
11. TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ et al. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.
12. TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. ISBN 978-80-87212-60-8.

Internetové zdroje

1. BUSINESSINFO. *Volný pohyb kapitálu*. [online]. [citace 2014-02-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitni-trh-evropske-unie-5159.html#!&chapter=6>
2. BUSINESSINFO. *Volný pohyb služeb: Otevírání trhů služeb na vnitřním trhu EU*. [online]. [citace 2014-01-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnitni-trh-evropske-unie-5159.html#!&chapter=4>
3. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Pohyb obyvatelstva – rok 2013*. [online]. [citace 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby032114.docx>
4. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vystěhovalí podle region soudržnosti, krajů a okresů v roce 2013*. [online]. [citace 2014-03-31]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/A0002559F9/\\$File/400113q462.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/A0002559F9/$File/400113q462.pdf)
5. DEMOGRAFIE. *Migrace*. [online]. [citace 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_migrate
6. EUROPA. *Akt o jednotném trhu*. [online]. [citace 2014-02-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/smact/index_cs.htm
7. EUROPA. *Akt o jednotném trhu II: dvanáct prioritních opatření pro nový růst*. [online]. [citace 2014-02-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1054_cs.htm
8. EUROPA. *Jednotný evropský akt*. [online]. [citace 2013-12-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm
9. EUROPA. *Občanství EU*. [online]. [citace 2014-02-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/citizen/index_cs.htm
10. EUROPA. *Ohlášení přítomnosti na území u krátkodobých pobytů (kratší než 3 měsíce)*. [online]. [citace 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/documents-formalities/reporting-presence/index_cs.htm
11. EUROPA. *Práva, podmínky a náležitosti. Trvalý pobyt*. [online]. [citace 2014-03-20]. Dostupné z: http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/worker-pensioner/rights-conditions/index_en.htm
12. EUROPA. *Schengenský hraniční kodex*. [online]. [citace 2014-03-22]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114514_cs.htm

13. EUROPA. *Schengenský proctor a spolupráce*. [online]. [citace 2014-03-22]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133020_cs.htm
14. EUROSOP. *Co je Schengen*. [online]. [citace 2014-03-21]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>
15. EUROSOP. *Jednotný evropský akt*. [online]. [citace 2013-12-15]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/763-jea.pdf>
16. EUROSOP. *Režim na hranicích*. [online]. [citace 2014-03-23]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8756/sekce/rezim-na-hranicich/>
17. EUROSOP. *Vnitřní trh pro 21. Století*. [online]. [citace 2014-02-19]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8744/sekce/vnitri-trh-pro-21-stoleti/>
18. EUROSOP. *Volný pohyb osob: Jak byly odstraněny překážky volného pohybu pracovníků*. [online]. [citace 2014-02-15]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/>
19. EUROSOP. *Volný pohyb zboží: Jak byly otevřeny trhy zboží*. [online]. [citace 2013-12-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>
20. EUROSOP. *5. Svoboda-volný pohyb poznatků*. [online]. [citace 2013-12-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8738/sekce/pata-svoboda---volny-pohyb-poznatku/>
21. EU4U. *Amsterdamská zmluva*. [online]. [citace 2014-02-10]. Dostupné z: http://www.euractiv.cz/eu4you/amsterdamska_zmluva
22. GEOGRAPHICAL ASSOCIATION. *A History of Migration*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.geography.org.uk/cpdevents/onlinecpd/migration/ahistoryofmigration/>
23. MIGRATION WATCH UK. *A Nation of Emigrants-Emigrants from the UK*. [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.migrationwatchuk.org/briefing-paper/6.2>
24. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Směrnice 2004/38/ES o právu občanů EU na volný pohyb*. [online]. [citace 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/6944>
25. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Schengen. Překračování hranic*. [online]. [citace 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pravidla-prekracovani-hranic.aspx>

26. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Schengenský informační systém SIS II spuštěn.* [online]. [citace 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/schengensky-informacni-system-sis-ii-spusten.aspx>
27. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Základní informace o schengenské spolupráci.* [online]. [citace 2014-03-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-informace-o-schengenske-spolupraci.aspx>
28. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *USA-historie krajanů v USA.* [online]. [citace 2014-04-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/historie_krajanu/historie_krajanu-index_12.html
29. MIGRATION POLICY INSTITUTE. *The Czech Republic: From Liberal Policy to EU Membership.* [online]. [citace 2014-03-29]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/article/czech-republic-liberal-policy-eu-membership>
30. OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Migration Statistics Quarterly Report, 2012.* [online]. [citace 2014-04-04]. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_288105.pdf
31. OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. *Migration Statistics Quarterly Report, November 2013.* [online]. [citace 2014-04-04]. Dostupné z: <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/migration1/migration-statistics-quarterly-report/november-2013/msqr.html>
32. PODPORA SOCIÁLNĚ-INTEGRAČNÍCH POLITIK A SLUŽEB. *Migrace.* [online]. [citace 2014-03-25]. Dostupné z: <http://epolis.cz/page.php?id=83&location=>
33. UK PARLIAMENT. *Migration Statistics – Commons Library Standard Note.* [online]. [citace 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/publications/research/briefing-papers/SN06077/migration-statistics>
34. UNITED NATIONS. *Migration Profiles Common Set of Indicators. Czech Republic.* [online]. [citace 2014-04-01]. Dostupné z: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/files/CzechRepublic.pdf>
35. UNITED NATIONS. *Migration Profiles Common Set of Indicators. United Kingdom.* [online]. [citace 2014-04-05]. Dostupné z: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/files/UnitedKingdom.pdf>

Seznam zkratek

CE	Označení dokládající, že byl výrobek před uvedením na trh EHS posouzen a splňuje legislativní požadavky EU
CEN	The European Committee for Standardization (Evropský výbor pro normalizaci)
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
ETSI	The European Telecommunications Standards Institute (Evropský ústav pro telekomunikační normy)
EU	Evropská unie
JEA	Jednotný evropský akt
JVT	Jednotný vnitřní trh
ONS	Office for National Statistics (Národní statistický úřad Velké Británie)
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SRN	Spolková republika Německo

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB – TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB – TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucí bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním system VŠB – TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB – TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB – TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB – TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do její skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2014

Barbora Koňářová